
HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

december 1994

jaargang XXV

aflevering 4

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

**Driemaandelijks heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle,
Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele,
Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.**

Lidgeld 1994

450 fr. (+ 100 fr. buitenland) over te schrijven op
rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
"Het Land van Nevele" v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 Poesele

Steunend lid 1994

vanaf 1.000 fr.

Redactieraad

A.BOLLAERT - K.DE GROOTE - L.DE RUYCK - J.LUYSSAERT -
A.MARTENS - A.STROBBE

Eindredactie

J.LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats "Nevelland" te Nevele.

Bij de kaffoto: Kamiel van Maldeghem en zijn eerste echtgenote Maria
Beaufort.
(Foto verzameling Alex van Maldeghem, Nevele)

HET LAND VAN NEVELE

december 1994

jaargang XXV

aflevering 4

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

J. LUYSSAERT, Basiel De Craene en de bevrijdingsdagen 1944 te Merendree	237
M. MICHIELS, 50 jaar geleden: Oorlogsbelevissen van Marcel Michiels	249
A. VAN MALDEGHEM, Kroniek van een bouwfirma ter gelegenheid van 125 jaar bouwmaterialen van Maldeghem	267
A. MARTENS, Uit het oude fotoalbum: "Circus" spelen in onze kinderjaren	286
A. MARTENS, Herbergen en jeneverkroegen te Hansbeke, anno 1779	288
A. MESTDACH, 50 jaar geleden: Fragment uit de memoires van Adhemar Mestdach, hoofdonderwijzer te Poesele	308
L. DE RUYCK, Ledenlijst "Het Land van Nevele" 1994	318
Verslagen	329

BASIEL DE CRAENE EN DE BEVRIJDINGSDAGEN 1944 TE MERENDREE

Op 30 oktober 1938 werd Basiel De Craene (°Waarschoot 15.04.1880, †Merendree 10.05.1956) ingehuldigd als pastoor van Merendree. Merendree werd meteen de inzet van een intense bloeiperiode in zijn leven. Het landelijk dorp leek voor de dichter Basiel De Craene te zijn weggelegd. Het bezat alles wat een poëtische ziel nodig had: een lommerrijke pastorietuin, hardwerkende boeren, enkele kleine neringdoenders op de *plaatse* in de schaduw van de kerktoren, een kasteelheer en de aloude Sint-Sebastiaansschuttersgilde, waar Basiel De Craene werkend lid van was. Op 6 en 7 augustus 1939 vonden dan ook de eerste Vlaamse Poëziedagen in Merendree plaats. Maar het waren ook de laatste vóór de Tweede Wereldoorlog.

Basiel De Craene is vooral de geschiedenis ingegaan als dichter en bezieler van de Vlaamse Poëziedagen, toch mogen we niet uit het oog verliezen dat hij in de eerste plaats van 1938 tot aan zijn dood in 1956 pastoor was van Merendree.

Tijdens zijn pastoorschap vielen de oorlogs- en bezettingsjaren 1940-45. De Poëziedagen 1940 waren reeds goed voorbereid maar vonden niet plaats. Basiel De Craene weigerde op het even welke manier met de Duitse bezetter samen te werken. Herhaaldelijk heeft de Duitse overheid hem schriftelijk uitgenodigd om de Vlaamse Poëziedagen verder te laten doorgaan, maar De Craene beantwoordde geen enkel van hun brieven. Hij had niets tegen het Duitse volk, wel verafschuwde hij het nationaal socialisme en zijn rassen-theorieën. Het zal ons dan ook niet verbazen dat hij bij de bevrijding in september 1944, toen hij weer vrijuit kon spreken, het nazisme en zijn medewerkers scherp veroordeelde.

Hij was *voor allen een man zonder verdoken bedoelingen* lezen we op zijn bidprentje. Uit zijn preken van 1944 blijkt heel duidelijk zijn standpunt: hij veroordeelt de handelingen van de Nieuwe Orde-aanhangers maar roept tegelijkertijd zijn parochianen op om geen baldadigheden te plegen. Volgens de secretaresse van de Vlaamse Poëziedagen, juffrouw Maria Bonquet (1) werd er tijdens de septemberdagen van 1944 in Merendree geen enkele ruit ingeslagen en trok pastoor De Craene zelf door het dorp om zijn parochianen van elke vorm van geweld af te houden. Hij was van oordeel dat het gerecht

de schuldigen moest veroordelen en niet het volk. Zo heeft hij in die dagen oorlogsschepen Jules Waelput in zijn pastorie bescherming geboden tegen de volkswoede.

Reeds midden juni 1944, enkele weken na de geallieerde invasie van 6 juni 1944 in Normandië, organiseerde pastoor De Craene een *Invasie van 't vertrouwen*. Op een zondag in juni, vermoedelijk op 23 juni, richtte hij een nood-octaaf in dat werd besloten met een grootse plechtigheid in de kerk. De pastoor had aan zijn parochianen gevraagd een heiligenbeeld uit te stallen. Op de 500 huizen van Merendree waren er slechts 6 waar geen beeld stond. 's Avonds waren er in de kerk 1.200 aanwezigen op een bevolking van 2.000 zielen. De dichter geraakte in vervoering door zo veel volksgeloof en schreef het volgende gedicht:

INVASIE VAN 'T VERTROUWEN

*Door 't schuinsche venster van elk huis
begoot de avondzon met stillen glans
het beeld van Hem, die van de overdaad
der Liefde draagt den uitweg en de wonde.*

*Voor 't witte venster van elk huis
ging traag de klok voorbij en bedelde
de overdaad van 't blind vertrouwen
in de toekomst die de Meester beitel.*

*Aan 't wenkend venster van elk huis
vond d'Engel der verkenning
de kleuren-overdaad der bloemen
en den heide-geur van 't vol gebed.*

*En toen de graven psalmen zongen
en d'oude kerke bloeide in geloof,
bedeelde d'Engel door het venster van
elk huis de Overdaad van Gods zegen.*

Toen kwamen de bevrijdingsdagen 1944 te Merendree. Met alle mogelijke middelen probeerde pastoor De Craene gewelddaden in zijn parochie te

vermijden. Hij deed een oproep tot de schoolkinderen, tot de meisjes in de zondagschool, tot de mannen en vrouwen van Merendree. Wat hij van plan was te zeggen schreef hij vooraf op kleine blaadjes papier (2).

Mijn brave kinderen luistert nu eens goed en zegt thuis wat ik U nu zegt (sic). Op Merendree wordt geen enkele ruit uitgeslagen, wordt niemand uitgefloten.

Moesten mensen van elders hier willen plunderen dan moeten wij dat verhinderen.

Van zoo haast er samensholing van mensen is moet U (?) de Pastoor verwittigd worden. In dit oogenblik moet Merendree hoog staan.

Daarvoor gaan wij bidden.

(In de marge lezen we: *De zusters en Meesters gaan dit eens herhalen*).

Mannen van Merendree: is dat te lastig: verzaken aan ruiten uitgooien om wille van onze jongens. (3)

Vrouwen van Merendree is dat te lastig: verzaken aan (geschraapt: hakenkruisen) het teekenen van hakenkruisen om wille van onze jongens.

Meisjes der zondagschool is het (geschraapt: wat heeft de Pastoor) U te veel gevraagd om wille van onze jongens uw pastoor te verdedigen als hij een werk van barmhartigheid doet.

Basiel De Craene bezat als geen ander de gave der gemoedelijkheid. Hij was bovendien een welsprekend man. Zijn joviale, directe spreektrant verafschuwde omwegen en duistere kronkels. “Zijn bijwijlen beruchte zondagse sermoenen zijn hier te Merendree trouwens tot op heden spreekwoordelijk gekend” schreef F.Meyland (4). Een van die preken hield hij tijdens de bevrijdingsdagen in september 1944.

Eerste sermoen bij het vrijkomen - september '44

*Hard voor de zonde,
barmhartig voor den zondaar,*

Aan zijn discipel Titus schreef de apostel Paulus: Er zijn veel weerspannigen, ijdelpratere en hersenverdraaiers, aan wie den mond moet gestopt worden, die gansche huisgezinnen overhoop zetten. Gij echter spreekt wat aan de gezonde leer betaamt.

Aan zijn discipel Timotheus schreef hij: Predica oportune inoportune. Predikt ten passe en ten onpasse.

Die tijd is voor ons, priesters, aangebroken. Eindelijk zijn we vrij, vrij de waarheid te prediken. Gedurende jaren moesten wij zwijgen, en daarbij werden wij uitgescholden voor terroristen en communisten. Hoeveel twijfel is er niet ontstaan in de gemoederen van velen. Dat hebben wij zoo dikwijls aangevoeld en getast tot in den biechtstoel. En toch moesten wij zwijgen. Nu moeten wij spreken, luid en klaar de volle waarheid prediken.

Beter dan woorden verkondigen de feiten de waarheid.

EERSTE FEIT:

In '40 werd te Vinckt fel gevochten. De Duitschers geraakten niet spoedig genoeg vooruit naar hun zin. Vecht daar het fameuze leger (6e) van Stalingrad. (5)

Het gevolg van dat oponthoud: Door een overste van het leger werd bevel gegeven vreedzame burgers te fusilleeren. Sommigen er van moesten eerst hun eigen graf delven. (6) De E.H. Onderpastoor is er neergekogeld omdat hij durfde ten beste spreken voor de ouderlingen van het klooster. (7)

Het is te hopen dat Vinckt een plaats van jaarlijksche herdenking worde ten bate onzer jeugd.

Uit dat feit spreekt duidelijk de geest van de Europeesche kultuur der Nieuwe Orde: wreedheid, barbaarschheid.

Dat feit kan niemand van ons loochenen, wij hebben het hooren bevestigen door getuigen die wij zelf kennen en waardeeren.

TWEEDE FEIT, U bekend en daarom alleen wordt het aangehaald:

In de maand Juni, toen wij onzen grooten biddag hielden in de kerk, toen aan elk huis van Merendree een heiligenbeeld stond uitgesteld (dien dag hebben wij genoemd "De Invasie van 't Vertrouwen") en nu weer toen ons dorp in twee gevechtszonen was gesneden door het kanaal van Brugge, ben ik tot U op den predikstoel gekomen en heb aan U, mijn volk gevraagd: Geen plundering op Merendree, geen ruiten verbrijzelen, omdat 1) ons dorp een kristelijk dorp is en moet hoog staan 2) omdat ons land niet gediend wordt met het maken van martelaren als in '18, 3) omdat recht moet geschieden door het gerecht.

Gij hebt mijn woord gehoord en aangenomen. Ik dank er U om en ik verheug er mij om dat de geplogendheden, de omstandigheden van het voorloopig gerecht, dat seffens gekomen is, zoo barmhartig mogelijk zijn geweest.

Zoals ik handelde zouden alle Pastoors handelen indien zij er de gelegenheid toe hadden, indien zij zulk braaf volk hadden als ik.

Uit dat kleine feit spreekt de groote geest van onze kristene kultuur, van onze wereldbeschaving: de barmhartigheid tot de grens van het mogelijke.

Aan alle plichtigen willen wij de gelegenheid bieden van belijdenis, berouw en inkeer. Hard voor de zonde, barmhartig voor den zondaar. Dat mogen en moeten wij eischen: belijdenis en berouw. Zij moeten durven te bekennen dat zij gefaald hebben. Onze goedheid mag geen goedzakkigheid worden.

Wat wij tegen hen inbrengen:

- 1) dat hun naam vermeld staat op de lijst der vertrouwelingen van Dr. Elias. (8) Sedert maanden was het zonneklaar dat Dr. Elias verraderswerk pleegde tegenover Vlaanderen. Het was dus een plicht met zulke menschen af te breken. Zeker zij hebben het recht Vlaming te zijn, maar wij ook wij hebben dat recht. Evenals zij de waarachtige franskiljons verfoeien, verfoeien wij de ware duitschiljons, de Nieuwe Derde Ordelingen. (9)*
- 2) Wat wij nog tegen hen inbrengen: het lijden en de angst van de moeders onzer weggevoerde jongens. Zij moeten begrijpen hoe pijnlijk het voor ons was te hooren dat sommigen poogden zulke onrechtvaardige maatregelen goed te keuren.*
- 3) Wat wij ten derde tegen hen inbrengen: dat zij den schijn hadden een regiem aan te hangen, dat ze dat land genoemd hebben een ideaal land, waar de kern van elke gezonde maatschappij waar het huisgezin ontbonden werd, waar de kinderen werden goedgekeurd en aangemoedigd om hun eigen vader en moeder te verklikken.*

Zulk regiem, zulke staat is een heidensche staat en daarom moeten wij priesters, er tegen ingaan.

Gij zelf hebt aangevoeld dat zulke geest verderfelijk is. Gij hebt niemand verklikt, de vrijheid van opinie geduld en dat is de hoofdreden waarom wij voor u barmhartigheid hebben afgebedeld.

Wij gaan er fier op u de hand te reiken, die goedheid komt ons uit het hart omdat Jezus er ons het voorbeeld van gegeven heeft: hard voor

de zonde, zacht voor den zondaar. Maar veronderstelt niet dat het goedzakkigheid is.

Vier jaren lang is hier in ons land op de meest verderfelijke wijze propaganda gemaakt voor een barbaarsche heidensche kultuur. Wij, priesters, hebben den strengen plicht het gevolg van die propaganda tegen te werken, bizonder bij onze jeugd. Dat eischt van ons onze godsdienst en ons vaderland. Moesten wij vernemen dat gij openlijk of ondergronds ons in den weg staat bij het opruimen van dat verderfelijke, van die puinen, vreest dan ons woord; dan zullen wij doen wat de H. Paulus ons oplegde: Aan de weerspannigen, aan de ijdelpraters, aan de hersenverdraaiers den mond stoppen. En te meer zullen wij het recht hebben klaar te spreken daar wij van meet af ons barmhartig hebben getoond.

Weet goed dat het liedje: dat de slogan: "geen politiek in de kerk" heeft uitgediend.

Stellig geen kleinzielige politiek, geen partijpolitiek; maar als gij politiek durft te noemen: dat wij ons volk vrijwaren van die verderfelijk Europeesche kultuur, dan antwoorden wij: zulke politiek moeten wij voeren. Ik roep alle gezonde krachten van ons volk op om met hun priesters die gezonde politiek te doen.

De Duitschers hadden een vaderland en vochten en stierven er voor.

De Russen hadden een vaderland en vochten en stierven er voor.

Waarom zouden wij, Vlamingen, geen vaderland hebben en het durven te dienen? Met twisten, met ruiten verbrijzelen is ons vaderland niet gediend: wij moeten ernstige zaken doen.

Moesten alle gezonde krachten samenwerken om ons volk een vaderland te geven, wij zouden op enkele maanden het bereikt hebben.

De Heere zegene ons edel pogen.

Op 11 november 1944 kon na bijna vier jaar Duitse bezetting de wapenstilstand van 1918 weer herdacht worden. Basiel De Craene schreef bij die gelegenheid een sermoen dat door drie thema's was beheerst. De priesters moesten tijdens de bezetting zwijgen, maar nu kunnen ze weer vrijuit spreken en ze zullen dat ook doen. Hij viel scherp de nazi-ideologie aan en hij was niet mals voor de parochianen die in en door de oorlog veel geld hadden verdiend.

11 NOV 44

Een dorpje in Hel-Limburg werd vrij gevochten; enkele uren nadien vonden de Duits er hun vermaak in daar nog enkele obussen op afte schieten. Een vrouw op jaren werd gekwetst. De Engelsche brankardiers droegen ze weg. Onder weg kreeg zij een bezwijming. Toen zij terug bij zin kwam lag ze in Londen in een hospitaal. Zij was per vliegtuig overgebracht, seffens geopereerd en haar toestand was zoo voldoende mogelijk. 's Anderendaags kwam haar een Dame op jaren bezoeken en die Dame sprak in Londen vlot Nederlandsch en het vrouwtje was zoo tevreden dat zij vertelde en veel vertelde en die Dame liet het vrouwtje haar gemoed eens luchten.

Toen de Dame eindelijk opstond om afscheid te nemen kwam een andere Dame haar tegemoet en vernam het vrouwtje dat de bezoekerster de Koningin in persoon was. Of zij verschoot. Toch herhaalde zij nog eens haar verzoek "O Majesteit dat ze mij toch gauw terug voeren naar Limburg; daar ben ik gewonnen en geboren, daar zal ik veel eerder genezen. Die lucht, die dingen daar zitten in mij ingegroeid. En dat ze ons daar gerust laten; wij zullen ons leven wel zelfleven". (Met de pen geschreven: Geen Duitschers moeten ons hebben).

Het ware moeilijk een duidelijker (geschrap: duidelijker) begrip van het vaderland te omschrijven als dat vrouwtje het deed. En het is goed dat begrijp naar vooren te brengen nu dat wij (geschrap: Daarom ook is dit feest voor ons zoo welkom; wij) vieren de bevrijding (geschrap: immers onze) van ons Vaderland. Bevrijding van lichamelijken dwang maar nog meer bevrijding van geestelijken dwang.

Wat ons priesters het meest heeft gepijnigd onder die dwang-bezetting dat wij moesten zwijgen en zwiingend toezien hoe den geest van ons volk en in zonderheid van onze jeugd werd misvormd en (met de pen geschreven: vergiftigd) door holle leuzen en (met de pen geschreven: verborgen) leugens.

In Westland (met de pen geschreven: tijdschrift) Nr. Augustus van dit jaar staat er een artikel getiteld Bezoek aan Herman den SS-soldaat: (met de pen geschreven: een artikel dat zeer leerrijk is).

De schrijver ervan begint te vertellen dat hij een speciale permissie in Berlin moest afbedelen om in Beieren bij den (met de pen geschreven: SS)-soldaat toegelaten te worden: zoo werden die Vla jongens van de wereld afgezonderd, erger dan in het strengste klooster.

Bij het eerste opzicht kent hij haast zijn jongen vriend niet meer: hij die student was bij zijn vertrek gelijk nu (met de pen geschreven: uiterlijk) op een fabriekwerker.

Het was zeer moeilijk den soldaat aan het praten te krijgen: eindelijk kwam het eruit en hij vertelde: mijn kennismaking met den dienst en met de drilling was katastrophaal: voortdurend werd mijn menselijke waardigheid beledigd. Mijn bloed kookte van woede bij het hooren van die hardtoegesnauwde bevelen.

Op zekeren dag kon ik het niet meer uithouden en ging tot den Spiess (10) en zegde hem beleefd/ 459" (11).

B(eminde) P(aroehianen), wij priesters die vermoedden hoe onze jongens bedrogen en gemarteld en misvormd werden... wij moesten zwijgen. Kunt gij nu begrijpen hoe ons hart gebloed heeft bij die duivelsche propaganda, die voornamelijk onze jeugd aantastte omdat zij gemakkelijkst te bedriegen was maar die ook in het gemoed van vele anderen venijn heeft achtergelaten.

Daarom kunnen wij priesters niet klaar genoeg spreken en niet sterk genoeg ons vaderland verdedigen van op den predikstoel; Ons volk heeft recht een vaderland te hebben en wij priesters meer dan anderen moeten hem een vaderland geven.

Het is niet waar dat de Duitschers een ras van Heeren en Meesters zijn. Het is niet waar dat een ander (geschrap: hooger) ras de andere menschen moet folteren en uitzuigen.

Het is niet waar dat de staat eerst recht heeft op het kind. Het kind werd door God aan de ouders gegeven en het recht der ouders is heiliger. Wanneer de staat nu toelaat dat de kinders hun ouders verklikken dan is die staat een heidensche en booze staat. En dat was en is het Nat.-Soc. en daarom is de bevrijding van dat verderfelijke zoo (geschrap: een) groot een goed en daarom is dit feest zoo gewettigd.

Men kan mij opwerpen: Mr. de pastoor gij spreekt van bevrijding, doch luistert de bevrijde menschen eens af: hebt gij ooit zoo hooren kermen.

B(eminde) P(aroehianen). Ik beken gaarne dat er sommige redens bestaan om te klagen maar onmiddelijk (sic) moet ik er bijvoegen: er zijn er zooveel die klagen uit gewoonte. Wij Belgen hebben die gewoonte (met de pen geschreven: met klagen ons leven te vullen): als

het regent: de foute der regeering, als het vriest: de foute der regeering. En dat is zoo bij de fabriekwerkers, bij de boeren en ook bij de rijken en misschien nog meer.

Wat kunnen wij nog veel afleeren van onze vrienden de Engelsche wien ik hier een openbare hulde breng en dank zeg om de bevrijding. De Engelschen kunnen aannemen dat een bestuur geen mirakelen kan doen en zij kunnen dat bestuur den tijd laten om zich te beteren.

En zijn er geen teekenen van bevrijding? (met de pen geschreven: Is het U nog verboden naar den Radio van uw keus te luisteren?) Vraag het eens aan het pasgeld is het niet bevrijd uit de emmers en schuilplaatsen. Vroeger na een omhaling werd mijn huis bestormd om kleine munt, nu moet ik bedelen om ervan af te geraken.

Waarom bij het nietige en tijdelijke blijven? Als onze geest ons geloof weer vrijheid geniet.

B(eminde) P(arochianen), het zal nog een tijd duren eer het gewone leven zijn tred (geschraapt: pas) zal krijgen; het zal nog een tijd duren eer de menschen zullen gewoon worden wat min geld te winnen. Het moet nog komen dat velen hun fortuin zullen verliezen in domme speculaties.

Het zal echter ook komen dat voor velen de waarheid komt te staan: geld kan niet gelukkig maken. Geld baart veel zorg en kommer.

Er is maar een goed dat onvergankelijk is: de ziel en haar geloof. Daarom ben ik gelukkig vandaag in de mis te mogen bidden voor mijn volk omdat het door het geloof en in het geloof zou uitgroeien tot een gelukkig leven. (geschraapt: Amen). (Het laatste gedeelte van dit sermoen handelde over de profeet en hebben we weggelaten).

In zijn sermoen van nieuwjaar 1945 blikte pastoor De Craene terug op het belangrijke jaar 1944 en sprak over de Duitse aanvallen met V1- en V2-wapens in december 1944.

Nieuwjaar 45

Jerem 31 V 16

Quiescat vox tua a pleratu, et oculi tui a lacrymis, quia est merces aperi tuo

De tijd van af half Dec heeft weer zeer leerrijk geweest (met de pen

geschreven: in verrassingen).

De terreurwapens, de V's kwamen talrijker en de angst greep de mensen aan.

Er was een ernstige bedreiging van een nieuwe bezetting en de vrees greep de mensen aan.

En... tegenstelling - nooit werd er gedanst en gekermisd, geslemt als met de Kerstdagen.

Daar hebt gij weer het raadsel mensch - een vat vol tegenstrijdigheden. (met de pen geschreven: Besluit).

Spreek nu een ernstig woord met nieuwjaar tot mensen met zulke verscheurde ziel!

Waar is nu de jeugd, die een vernieuwing zou brengen. Of zijn de uitpattingen van de kerstdagen de voorbode der vernieuwing?

Ik zou plichtig zijn moest ik over onze jeugd van Merendree niet een woord van dank en een woord van hulde spreken. Wie ze aan het werk heeft gezien zal het met mij eens zijn.

(met de pen geschreven: Thesis).

Het is dan ook met een zekere fierheid dat wij terugblikken op het zoo gevaarlijk jaar dat wij afsluiten.

1. *Wij hebben immers gered en bewaard het vertrouwen en de hoop, die den mensch het hoofd doet rechtop dragen en doet naar den hemel zien.*

Wilt gij iemand zeker en langzaam vermoorden en martelen ontnemt hem alle hoop. (met de pen geschreven: De hoop is het sap van den boom, het zout der aarde).

Die hoop, dat vertrouwen hebben wij gered en behouden. Herinnert u maar die dagelijksche gebeden gestort aan onze kapellekes, herinner U maar den dag der invasie van het vertrouwen in Juni. Meent gij dat al die gebeden vruchtloos zijn geweest?

(met de pen geschreven:

2. *Wij hebben nog gered de barmhartigheid. Dat nu behandelen zou ons te ver brengen.).*

3. *Wij hebben nog gered de vriendschap, de wederzijdsche genegenheid.*

De wederzijdsche genegenheid en samenwerking tusschen de priesters zelf.

De wederzijdsche genegenheid en samenwerking tusschen de parochianen en hun priesters.

Nogthans (sic) de omstandigheden waren zeer gevaarlijk:

- a) wij hebben de bezetting doorworsteld en zijn toch vrienden gebleven;
- b) wij hebben de bevrijding beleefd en zijn toch vrienden gebleven;
- c) wij hebben de zuiveringsactie gehad en wij zijn toch vrienden gebleven.

Gij hebt allen gehoord hoe scherp ik het V.N.V. en Rex heb veroordeeld en het nog zal doen; maar gij weet ook dat mijn critiek de leiders bedoelde en niet zoozeer dezen die verblind en bedrogen werden door hun leiders en gij weet ook allen hoe wij de hand reiken aan de berouwhebbenden.

Die vriendschap tusschen de priesters onderling en tusschen de priesters en hun volk, is naar mijn jaren-oude ondervinding, het kostbaarste goed van een parochie. Om dat te behouden moet alles wijken.

De E.H.Onderpastoor (12) is onder de kerstdagen nu zoo actief geweest én in de kerk én in de zaal toch blijft zijn grootste verdienste, zijn hoogsten lof dat hij met zijn pastoor innig en gemakkelijk samenwerkt.

B(eminde)P(arochianen). Ik kan u voor het komend jaarniet verzekeren dat wij geen lastige oogenblikken zullen te doorworstelen hebben, maar wat ik wel weet: indien wij het vertrouwen in den Heer en de vriendschap onder elkander redden en bewaren dat ons Merendree groot uit den oorlog zal gekomen zijn.

Onze arbeiders mogen dan terug keeren, zij zullen Merendree terugvinden zoo als zij het verlaten: het gebed op de lippen en de handen in vriendschap verbonden, gereed om de afwezigen feestelijk (met de pen geschreven: te ontvangen: want die dag moet Merendree nog eens...). (Rest is onleesbaar).

Ik hoop dat deze bijdrage de aanloop wordt tot een studie over de betekenis van Basiel De Craene als pastoor van Merendree.

Jan LUYSSAERT, Merendree

Noten

- (1) Deze inleiding is vooral geïnspireerd op het vraaggesprek dat ik op 7 april 1982 te Hamme had met juffrouw Maria Bonquet, secretaresse van de Vlaamse Poëziedagen.

- (2) Een kopie van deze blaadjes is bewaard in het Documentatiecentrum van de heemkundige kring "Het Land van Nevele".
- (3) Hiermee bedoelde Basiel De Craene de verplicht tewerk gestelde jonge mannen.
- (4) F.MEYLAND, *Pastoor Basiel De Craene, de mens en de kunstenaar, in Het Land van Nevele*, jg. VIII (1977), afl. 1, blz. 4.
- (5) In Vinkt vocht op 26 mei 1940 de 225e divisie onder bevel van generaal Schaumburg. Drie regimenten kwamen in stelling: 377e, 376e en 333e; geen van deze regimenten had al de vuurdoop ondergaan. (F.MICHEM, *Vinkt in mei 1940*, 1968, blz. 17-18).
- (6) Raymond Van der Plaetsen, Alfons De Cloet en Achiel Van Renterghem, alle drie gijzelaars uit Vinkt, moesten de grafkuil delven voor de gebroeders Jules (°1891) en Omer Van Meenen (°1904) en Emiel De Ketelaere (°1878) die op maandag 27 mei 1940 werden neergeschoten tegen de muur van de schuur van René Van der Vennet op Kruiswege. (F.MICHEM, *o.c.*, blz. 47-48).
- (7) E.H. Karel Verstraeten (°1892), onderpastoor van Vinkt, was samen met talrijke medeparochianen en vreemdelingen gevlucht naar het klooster van Vinkt, waar ook een twintigtal bejaarden woonden. Alle personen die zich in het klooster bevonden werden door Duitse soldaten naar buiten gedreven. De onderpastoor trad uit de groep naar voren en smeekte deze mensen, die niets hadden misdaan, vrij te laten. Hij kreeg een vuistslag in het gezicht en werd uit de groep afgezonderd in het klooster. Ook hij werd door Duitse soldaten geëxecuteerd. (F.MICHEM, *o.c.*, blz. 59-60 en 70).
- (8) Hendrik Elias volgde op 23 oktober 1942 Staf De Clercq op als leider van het VNV. Over de rol van Elias in de Tweede Wereldoorlog, zie B.DE WEVER, *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*, Tielt, 1994, blz. 518-550.
- (9) Dit is een woordenspel van "Nieuwe Orde" en "Derde Rijk".
- (10) *Spieß*: adjudant, onderofficier.
- (11) Dit getal wijst naar alle waarschijnlijkheid naar de bladzijde in het tijdschrift *Westland*, waaruit pastoor De Craene de rest van het verhaal heeft voorgelezen.
- (12) E.H. J. Van Gansbeke, later pastoor van Landegem, was toen onderpastoor in Merendree.

50 JAAR GELEDEN: OORLOGSBELEVENISSEN VAN MARCEL MICHIELS

Alles wat hierna volgt is gebaseerd op echte feiten en gebeurtenissen die ik zelf heb meegemaakt en beleefd, niets werd verzonnen of overdreven.

Ik voel mij gelukkig, na meer dan vijftig jaar, de kans te hebben gekregen om de gebeurtenissen onbevooroordeeld te kunnen neerschrijven, wat voorheen misschien minder mogelijk zou zijn geweest.

De korte vermeldingen over de gebroeders J. en A. De Vos, A. Verhelle en A. Brienens werden mij door henzelf meegedeeld.

Ik dank ook de heer Antoine Janssens uit Nevele die mij van sommige gebeurtenissen de juiste data, welke ik was vergeten of waaraan ik twijfelde, verstrekke.

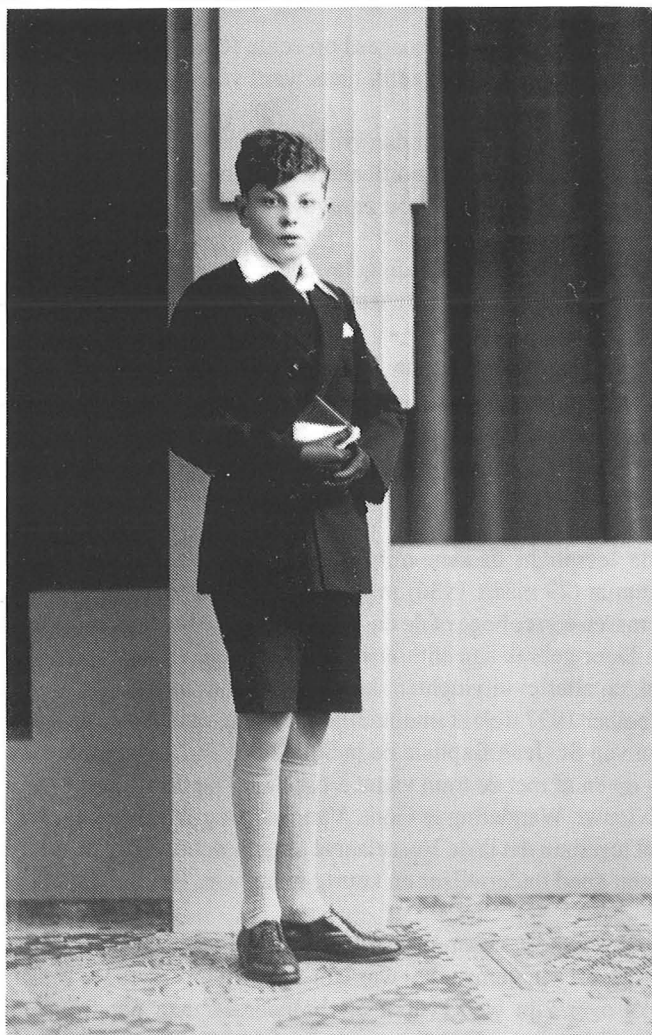
Wat voorafging

Door de leerplicht hadden mijn ouders beslist dat ik na mijn Plechtige Communie (29 maart 1936) mijn studies verder zou zetten. Ik mocht zelf kiezen tussen een college of de dagelijkse pendel met de tram naar een Gentse school. Door gebrek aan enthousiasme, mijn apathie tegenover de vreemde scholen, en allerlei uitvluchten, kreeg ik een jaar uitstel.

In september 1937 trok ik uiteindelijk met veel tegenzin naar de Christelijke Scholen van St.-Jean Baptiste de la Salle in de Holstraat 36 te Gent.

Ik ging op en af met de tram vanaf Vosselare "De Vos", waar wij woonden, tot de Nieuwe Wandeling te Gent. Vandaar ging ik te voet naar school. Het was met tegenzin dat ik de Vosselaarse jongensschool van Meester Blomme, welke een goed onderwijzer en keurig mens was, moest vaarwel zeggen.

In de Gentse school kwam ik terecht in het 7de = 1e jaar lager middelbaar bij Meester Henri Meuleman. Hij was een oudstrijder van 1914-18. Hij vertelde dagelijks over zijn wedervaren als brancardier aan het front. Het waren weerzinwekkende en bloedige verhalen, waarin hij ook de onzin van de oorlog aanklaagde. Als Vlaamse Oud-Strijder (V.O.S.) was hij een overtuigde Vlaming en kwam er open en vrij voor uit. Later werd hij oorlogsburgemeester van Wondelgem.

Marcel Michiels
Plechtige Communie, 29 maart 1936
(Foto Marcel Michiels, Vosselare)

Mijn aangeboren gevoel voor rechtvaardigheid, mijn afkeer tegen onrecht en machtsmisbruik maakten van mij een jonge rebel, wat ik mijn hele leven zou blijven. Met deze ingesteldheid voelde ik mee met de Vlamingen in hun strijd tegen het hen aangedane onrecht en hun inzet voor hun recht. Ik werd een jonge flamingant. Dit was waarschijnlijk het enige wat ik met Meester Meuleman gemeen had.

Op de tram leerde ik vlug enkele jongens, waaronder sommige hogeschoolstudenten-flaminganten, kennen die ook in Gent naar school gingen.

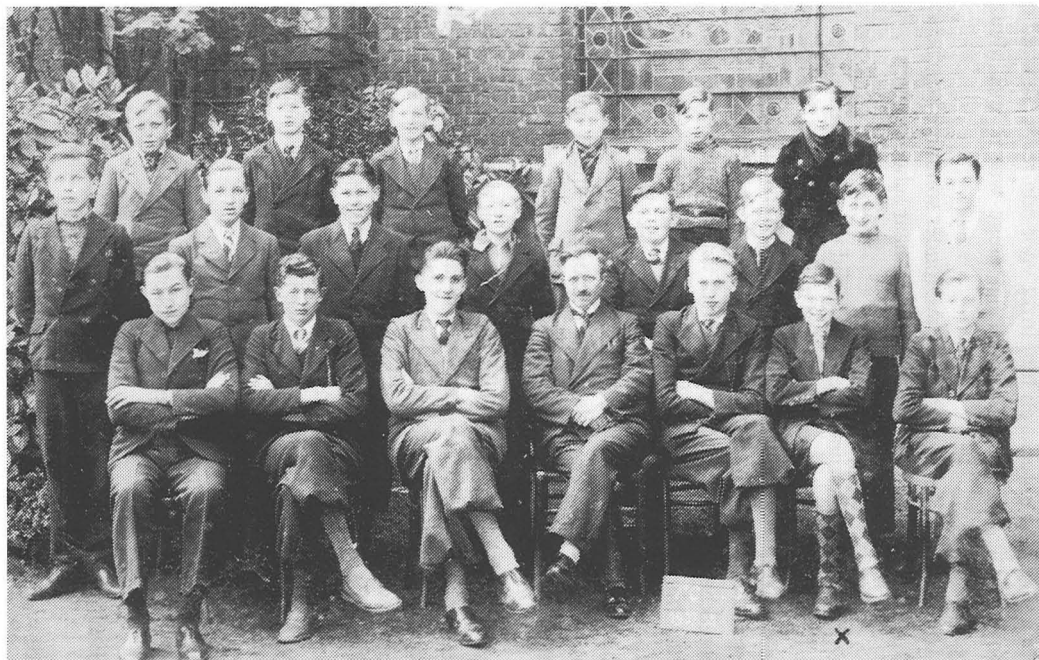
Het was de tijd van Flor Grammens en zijn strijd tegen de tweetaligheid in Vlaanderen. Met hem als voorbeeld liet ik mij niet onbetuigd en deed mee aan het wegkrabben, overplakken en wegwerken van alle franstalige aanduidingen op tram en straat. Het gelakte straatnaambord "rue de la Caverne-Holstraat" dat wel onbereikbaar 3 meter hoog op de gevel van een huis op de hoek met de Hoogstraat hing, werkte reeds lang op mijn gemoed. Groot was de opluchting toen op een morgen "rue de la Caverne" verdwenen was. De ploeg van Grammens had die nacht Gent aangepakt met een hamer met een drie meter lange steel. Ze hadden de lak eraf geklopt en alleen enkele zwarte plekken bleven over boven de Vlaamse tekst "Holstraat".

Ik mocht, met de hakken over de sloot (60%) en een duwtje in de rug van Meester Meuleman die me liefst geen tweede jaar in zijn klas wou hebben, overgaan naar het 8e = 2e middelbaar. Ik belandde in de klas van Frère Denis, een mollige broeder die zo van een schilderij kon zijn afgestapt. Ik wist dat dit mijn laatste jaar op school zou zijn. De leerplicht was immers tot 14 jaar. Ik slaagde opzettelijk niet, raapte mijn spullen bij elkaar, kwam opgelucht thuis en gooide mijn boekentas en haar ganse inhoud in een hoek op zolder. Vaarwel schooltijd.

Ik was 14,5 jaar en voelde me als een vrije vogel in de lucht. Ik kon meteen mee helpen in de zaak van granen, veevoerders en meststoffen van mijn vader.

Onrust in Europa

In die periode was er in Europa nogal wat spanning op politiek en militair vlak. Hitler had reeds lang en dikwijls zijn ongenoegen laten blijken over het voor Duitsland vernederende Verdrag van Versailles. Hij had Duitsland uitgebouwd tot een belangrijke economische en militaire macht. Hij voelde zich politiek

Klas 7e C van Meester Henri Meuleman 1937-1938.
Op de eerste rij, tweede van rechts, herkennen we Marcel Michiels.
(Foto Marcel Michiels, Vosselare)

en militair sterk genoeg om Duitslands afgenomen gebieden terug te eisen. Zijn optreden werd steeds driester en in september 1938 was de internationale toestand zo verslecht dat een oorlog onafwendbaar leek. België dat zich in de conflicten tussen Frankrijk, Engeland en Duitsland strikt neutraal probeerde op te stellen, versterkte zijn grenzen en riep reservisten op. Na de Ansluß van Oostenrijk in maart 1938 had Hitler zijn zinnen op het Sudetenland gezet. De Britse minister Chamberlain en de Franse Daladier gingen naar München en onderhandelden met Hitler en Mussolini. Voor Hitler was hier een nieuw diplomatiek succes weggelegd. In het Akkoord dat de vier regeringsleiders ondertekenden, stond dat Hitler de Tsjechische gebieden mocht inlijven, waar de meerderheid van de bevolking duitssprekend was. Aan hun eigen volk verklaarden Chamberlain en Daladier dat het verdrag een overwinning was aangezien ze de vrede hadden weten te handhaven. De spanning luwde en de opgeroepen konden terug naar huis.

Het was in die tijd dat uit Engeland het populaire liedje en de nieuwe dans daarop, de "Lambeth Walk", was overgewaaid. Jong en oud zong het lied mee, doch in verband met München veranderde de originele tekst vlug als volgt:

*Hitler deed een zwijntje dood.
Chamerlain die kreeg een poot
en Daladier die kreeg 't kotteke (staartje) mee.*

De zogezegde vrede was van korte duur. Op 23 augustus 1939 tekende Hitler een niet-aanvalsverdrag met de Sovjetleider Stalin (het Molotov-Von Ribbentrop-akkoord) en viel kort daarop (1 september 1939) Polen binnen. Door zijn overeenkomst met Polen verklaarden Frankrijk en Engeland de oorlog aan Duitsland.

Er was algemene mobilisatie in België. Het was een droevig schouwspel hier aan "De Vos" waar de opgeroepen met de tram vertrokken naar hun eenheden. Ganse families en kijklustigen namen met betraande ogen afscheid van zoon, broeder of vriend. Begin september 1939 werden ook troepen in de streek verwacht. Reeds weken vooraf had de gemeentesecretaris en de veldwachter alle huizen en hoeven van Vosselare bezocht. Men noteerde het aantal mogelijke slaapgelegenheden en plaatsen waar de diensten konden worden ondergebracht.

Op 4 september was het zover. Als een strovuur verspreide zich het nieuws dat het 22e Linieregiment op weg was naar onze streek. Aan "De Vos" troepten heel wat mensen samen, wachtend op de aankomst van de soldaten. Ze hoopten natuurlijk een vriend of familielid te zien. In de late namiddag kwamen ze aan. Voorop, statig op zijn paard, een officier, daarachter in rijen van vier de marcherende soldaten.

Aan "De Vos" werd halt gehouden. Doodvermoeid, beladen met pak en zak, legden velen zich neer in de graskant. Per groep werden ze naar hun kantonnement begeleid. Het hele regiment werd verdeeld ingekwartierd in de gemeenten St.-Martens-Lerne, Vosselare, Landegem en Nevele.

Het 22e Linieregiment bestond uit manschappen die in Gent hun legerdienst hadden volbracht en meestal afkomstig waren uit het Gentse of omstreken. Heel wat soldaten waren aldus in hun eigen streek ingekwartierd.

Na een viertal weken vertrokken de soldaten naar het Albertkanaal in de Antwerpse kempen, rond Broekem. In hun plaats kwam het 43e Linie, een Waals regiment, gevolgd door Waalse Jagers te Voet, het 34e Linie, meestal Westvlamingen en nog andere regimenten.

Tot begin 1940 verbleven hier verschillende eenheden Belgische troepen. Gedurende die hele periode dat bij ons soldaten waren ingekwartierd, heb ik bij hen op de zolder van "De Vos" in het stro geslapen. Om beurt sliepen afwisselend twee soldaten in mijn eigen bed.

Het Belgische leger had ondertussen overal te lande legerbarakken laten optrekken. Zo ontstonden kantonnementen waar soldaten niet meer verspreid maar per eenheid konden worden ondergebracht. De legerbarakken waren helemaal uit hout. De panelen werden aangevoerd en gemonteerd. In Vosselare heeft zo een barak lange tijd dienst gedaan als noodkerk.

Ook te St.-Martens-Lerne, op de hoek van de Moer- en de Engelhoekstraat, werden op een weide twee van deze gebouwen opgetrokken. Ze werden betrokken door een Artillerie-eenheid, afkomstig uit de kantons Eupen en Malmedy. Deze soldaten waren Duitstalig en hadden weinig contact met de bevolking. Een paar maal kwam een vijftal in "De Vos" iets drinken. Het waren fors gebouwde mannen, hun taal klonk nogal ruw en vreesaanjagend. Ze kwamen er openlijk voor uit dat, mocht het oorlog worden, ze op hun Duitse vrienden en familie niet zouden schieten maar integendeel onmiddellijk de kant van Duitsland zouden kiezen tegen de Belgen.

Tot 10 mei waren er geen troepenbewegingen meer in Vosselare en omgeving.

De oorlog

Vrijdag 10 mei 1940, om 6 uur 's morgens, riep mijn vader onderaan de trap mij op omdat er iets gaande was in de lucht. Samen gingen we buiten op het kruispunt aan "De Vos" kijken. We hoorden in de verte het geschut van de luchtafweer en de droge knallen van de ontploffende granaten die witte wolkjes nalieten in de lucht. Kort nadien zagen we als een wit kruis een vliegtuig in oostelijke richting vliegen. Het werd onder vuur genomen maar kon zijn koers verder zetten. Ik dacht dat het een onbekend vliegtuig was dat ons luchtruim had geschonden en waarnaar enkele waarschuwingsschoten waren gelost. Over dergelijke voorvallen hadden wij reeds in de krant gelezen. We dachten zeker niet aan oorlog.

Plots kwam uit de richting van St.-Martens-Lerne het geluid van laagvliegende vliegtuigen. We zagen in die richting een drietal jachtvliegtuigen laag bij de grond. We hoorden het ratelen van machinegeweren. Er speelde zich een luchtgevecht af.

Mijn oom Alfons die bij ons in dienst was (knecht) en in Gent woonde kwam zoals altijd met de tram van iets voor zeven uur aan. We reden meestal samen naar de boeren met granen en veevoerders en op die tochten vertelde hij van de gespannen toestand in de wereld en de oorlog 14-18 die hij had beleefd. Steeds gaf hij te kennen dat hij grote schrik had van de oorlog. Onze gesprekken eindigden steeds met zijn woorden: *het is te hopen dat het geen oorlog wordt*, wetende wat voor ellende zo iets meebrengt. Toen hij die morgen van de tram stapte en op ons toekwam met een nogal droevig gezicht, zei ik plagend tegen hem: *wat denkt ge er nu van, 't is oorlog!* Met droge stem zei hij: *ja, ik weet het, ik heb het deze morgen gehoord op de radio*. Ik was verrast. Als jongen van 15 besepte ik niet wat oorlog was. De oorlog was nog ver van ons af. In de kranten hadden we gelezen hoe ons leger waakte en hoe sterk onze verdediging was tegen de Duitse invaller: het Albertkanaal tot Luik, de Maas tot de Franse grens, onze oninneembare forten van Luik, Eben-Emaal... In geval van nood beschikten we nog over de Antwerpse fortengordel, de antitankgracht met ijzeren hekken die liep over Koningshooikt via Waver tot de Franse grens... Het was hier veilig, hier zouden de Duitsers ditmaal niet komen.

Via het radionieuws vernamen we dat de Duitsers ons land waren binnen gevallen en ons leger heldhaftig stand hield. Wij gingen dus weer aan het werk. De driewielkar werd geladen, het paard ingespannen en zo reden we langs Vosselarekouter, een zandweg, naar Bachte. Terwijl wij door de open kouters reden kwam af en toe een vliegtuig over dat werd beschoten. We zochten dekking onder onze kar tegen de rondvliegende granaatsplinters. Tegen de middag waren we thuis. Nonkel Fons trok met de tram naar huis en kwam niet meer opdagen.

In St.-Martens-Lerne waren reeds 's voormiddags Franse gemotoriseerde troepen voorbij getrokken richting Gent. Met een paar vrienden spoedden wij ons per fiets naar Lerne. Daar reden onafgebroken Franse troepen voorbij met veel motorfietsen, grote en kleine vrachtwagens met oorlogsmateriaal en manschappen. Op de dekzeilen van de wagens hadden ze slogans geschilderd tegen Hitler en iets over de was ophangen aan de Siegfriedlijn. Daar was ook een lied over dat zowel in het Engels als het Frans werd gezongen. We juichten onze helpers toe en trokken slechts tegen de late namiddag terug naar huis. We waren gerustgesteld. Nu zouden de Duitsers wel raar opkijken van deze overmacht.

Ik was pas thuisgekomen toen mijn moeder mij naar bakker De Dapper zond in de Dreef (nu Langemunt). Toen ik voorbij het toenmalige "Rusthof" kwam, hoorde ik in de richting van Landegem het geronk van meerdere vliegtuigen. Er was geen bebouwing en daardoor was er vrij zicht. Een klein vliegtuig, een jager, vloog naar een groter waarna machinegeweer te horen was. Na een paar aanvallen verloor het grote vliegtuig hoogte en verdween achter het groen. Boven de bomen zag ik een rookpluim. Het vliegtuig was afgeschoten. Samen met de gebroeders Jozef en André De Vos reden we met de fiets naar Landegem. Het bleek neergestort te zijn te Merendree Oostergem. Via foto's en illustraties had ik heel wat over vliegtuigen geleerd en kon ik onmiddellijk uitmaken dat het een tweemotorige Heinkel was. Ik ben in de romp geweest en wrikte een stukje aluminiumplaat los als souvenir. Van de Duitse bemanning was er niets meer te zien. Volgens omstaanders waren er twee mannen gekwetst. Anderen hadden de toegelopen mensen op afstand gehouden met hun wapens en zelf het vliegtuig in brand gestoken.

De eerste oorlogsdag was voorbij. Er was heel wat te beleven geweest en het was spannend.

Volgens de radioberichten liep alles naar wens. Het front hield stand en de vijand was tot staan gebracht.

Reeds vanaf de eerste oorlogsdagen werd het druk op het kruispunt en op de wegen. Vooral 's nachts was er heel wat militair verkeer, meestal in de richting Nevele. De eerste vluchtelingen trokken voorbij, in het begin met auto's en motoren, een paar dagen later per fiets en zelfs te voet. De radio waarschuwde voor allerlei kleine voorwerpen, zoals vulpennen die door Duitse vliegtuigen werden uitgeworpen en bij het opnemen ontploften.

Tijdens de eerste oorlogsdagen belandde uit Kapellen bij Antwerpen een echtpaar van ongeveer 50 jaar met hun zoon en dochter van mijn leeftijd, bij ons. Ze reden met een pracht van een wagen, een Minerva geloof ik. Ze beweerden een groot landhuis te bewonen met evenredige tuin waarin bessen en vruchten groeiden waarvan hij drank maakte. Ze vulden de drank in donkere flessen waarin hun naam en adres (welke ik vergeten ben) was gegrift. Hij verklaarde tijdens de Eerste Wereldoorlog spion te zijn geweest en dat de Duitsers ontgoocheld zouden zijn met zijn verdwijning. Na een paar dagen trokken ze verder naar Frankrijk.

Toevallig zag ik na het vertrek van deze vluchtende familie vooraan op onze paardewagen een mooie nieuw uitzierende vulpen liggen. Ik bekeek ze van alle kanten maar durfde ze niet aan te raken. Ik begreep wel dat ze niet uit de lucht kon zijn gedropt aangezien de wagen onder het dak stond. De verleiding was erg groot. Ik nam een hooivork met lange steel en beroerde er enkele malen de pen mee en schoof ze met de tanden van de vork van de wagen. Toen ze op de aarden grond viel gebeurde er niets; ook niet toen ik de dop er afdraaide. Het was een mooie vondst.

Ook volgens de radio zouden onder sommige aan de gevels bevestigde reclameborden, o.a. van naaimachines Singer en chicorei Pacha, aanwijzingen of landkaarten verstopt zitten voor spionnen. Rechtover "De Vos" was het café "In de vijf Linden" waar een reclamebord van Singer was aangebracht. Een enkele blik volstond om te zien dat daar niets met aan de hand was want de roeste spijkers stonden er borg voor.

De bevolking werd ook gewaarschuwd voor spionnen en de 5e colonne. Dat zou een soort commando zijn die achter het front sabotages uitvoerde en voor verwarring zorgde.

De grote slachtoffers waren vluchtende burgers waarvan het voorkomen verdacht leek of wiens taal nogal vreemd was tegenover het "Vlaams" van hier. Men zag een beetje overal spionnen en soms ging het zover dat de veldwachter of rijkswacht moest tussenkomen.

Door allerlei gebeurtenissen kreeg ik spoedig de indruk dat het niet zo goed verliep aan het front.

Reeds op 16 mei kwam het bericht dat alle weerbare mannen vanaf 16 tot 35 jaar het land moesten verlaten en zich naar Frankrijk moesten begeven. Mijn vrienden, de gebroeders De Vos, waren sedert maart 1940 16 jaar geworden en zouden per fiets vertrekken. Ik had spijt dat ik niet mee mocht aangezien ik pas 15,5 was.

Rond die tijd liep het gerucht dat in de Drongense Assels Duitse valschermspringers waren geland. Om niets van de oorlog te missen trok ik naar Drongen. We doorkruisten de Assels maar hadden niets gezien. Het was waarschijnlijk vals alarm.

Op 19 mei trok de hele dag richting St.-Martens-Lerne een Frans artillerieregiment voorbij met grote kanonnen met een zeer lange loop en van een kaliber van naar mijn schatting minstens 155 mm. Het waren zeer zware stukken, op metalen wielen met volle rubberen banden die in twee delen telkens door zes zware paarden werden getrokken. Tussen de kanonnen in bevonden zich zware wagens met munitie, met duivehokken en grote wijnvaten op wielen. Dit alles werd getrokken door een gespan van meestal vier paarden. Ze trokken voorbij tot tegen de avond. Ze overnachtten in de dreven van het kasteel van St.-Martens-Lerne en Vosselare en onder de bomen in de Pastoorshoek, nu Lagestraat. De dag daarna maakten ze rechtsomkeer en keerden terug van waar ze waren gekomen. Dit was voor ons geen goed teken.

We zagen vele vluchtelingen, ronddolende soldaten die hun eenheid niet hadden teruggevonden na hun verlof, anderen die in de ordeloze aftocht hun eenheid waren kwijtgeraakt. Van hen vernamen wij de slechte toestand aan het front. De Duitsers waren reeds een flink stuk in België doorgestoten wat langs de radio niet werd toegegeven. Zij meldden in tegendeel dat de forten van Luik stand hielden.

Een eenheid luchtafweer had zich op de terugtocht op Oossekouter te Nevele opgesteld. Zoals meestal stond ik voor "De Vos" alles gade te slaan. Opeens kwam uit de richting van St.-Martens-Lerne een niet al te groot vliegtuig op geringe hoogte traag aangevlogen. De luchtafweer kwam in actie. Ze schoten kort na elkaar op het vliegtuig met gloeiende granaten zodat men goed kon volgen waar ze vlogen en uiteenspatten. De kogels belandden op of zeer dicht

bij het toestel. Het vliegtuig vloog nog even door maar het bleek geraakt en leek weerloos. Plots nam het een scherpe duik naar beneden en ik dacht, net als de soldaten die onder de bomen van het goederenstation van de tram een onderkomen hadden gevonden, dat het was neergestort. Ze reden in volle vaart richting Nevele. Ik volgde met mijn fiets de legerwagen. Ter plaatse gekomen moesten we vaststellen dat het vliegtuig niet was neergestort.

Ondertussen waren mijn vrienden J. en A. De Vos per fiets vertrokken naar Frankrijk. Ze moesten zich melden in Oostende waar ze niemand aantroffen. Daarop trokken ze verder tot Duinkerke waar ze het bombardement op de haven zagen. Ze trokken toen verder richting Abbeville waar terugkerende vluchtelingen hen vertelden dat de Duitsers reeds tot aan de kust waren doorgedrongen en het zinloos was verder te gaan. Na enkele dagen stonden ze terug thuis.

Voor niet iedereen was dit avontuur zo goed afgelopen. Vele jongens hebben op deze verplichte vlucht heel wat slechte ervaringen doorgemaakt.

De Franse genegenheid voor het sedert 14-18 genoemde "Petit Belge" was tengevolge van een rede voor de radio van de Franse minister Renaud omgeslagen in haat. Hij gaf de schuld van de ineerstorting van het verzet tegen Duitsland aan de Belgen en hun koning en bestempelde ons als verraders. Volgens verhalen mij verteld door vluchtelingen werden ze in Frankrijk door Franse soldaten tegengehouden, werden hun fietsen afgenomen of met hamer en bijlen kapot geslagen en op een hoop gegooid. Dorstige jongens die om water vroegen kregen er geen of het werd voor hun voeten op de grond uitgegoten. Ook Belgische troepen die in Frankrijk belandden werden als verraders aanzien. Hele regimenten werden in Zuid-Frankrijk in kampen opgesloten. Deze kampen waren bestemd voor krijgsgevangenen. Dit alles werd mij verteld door A.Verhelle uit Vosselare die het heeft meegemaakt.

Ook de mensen die werden aangehouden omdat ze lid waren van DINASO of VNV beleefden moeilijke tijden. Sommigen werden koelbloedig vermoord, zoals Joris Van Severen, leider van het DINASO. Ook de zogenaamde spooktrein, volgeladen met zulke mensen, werden onmenselijk behandeld. Dit alles staat te lezen in het boek van mijn Gentse overleden vriend Albert Brien "Op weg naar Engeland in 1940". Hij kwam in 1944 terug in België als lid van de Brigade Piron.

Op een avond, het was laat en pikdonker doordat alle verlichting was gedoofd en de vensters afgeschermd waren met blauwe doek of papier, hoorde ik uit de richting van St.-Martens-Lerne een vreemd geluid. Het was als het ratelen van een duizendpoot met houten voeten. Het waren Franse soldaten van Noordafrikaanse herkomst (Marokko). Ze marcheerden langs beide zijden van de weg, allen voorzien van een meestal zelfgemaakte wandelstok waarmee ze bij iedere stap op de grond tikten. Ze zagen er vreesaanjagend uit in hun lange kapootjassen en hun donker ongeschoren somber gezicht met in hun bruine ogen een wezenloze blik.

De stroom vluchtelingen minderde iedere dag. Daartegenover groeide de aftocht van allerlei eenheden Belgische soldaten. Ze trokken te voet of per fiets voorbij richting Nevele. Sommigen hadden nog een wapen, anderen niet. Ze reden met paardewagens of gemotoriseerde voertuigen. Het was een echte chaotische aftocht. De meesten onder hen hadden kapotte schoenen en verhakelde en gescheurde klederen. Ze waren vermoeid, moedeloos en oorlogsmoe. Kortom een uiteengeslagen leger op de vlucht voor de vijand.

Het werd voor iedereen steeds duidelijker dat de Duitse opmars niet meer te stuiten was. De bevolking uit de dorpskom begon zich klaar te maken om bij het naderen van de vijand naar veiliger oorden te trekken. Sommigen bouwden in hun tuin een schuilkelder, "onderstand" genaamd. Hiervoor werd een gat in de grond gegraven in verhouding tot het aantal huisgenoten. Daarop werden balken of dikke planken gelegd met daarboven karton of zeildoek waarna de uitgegraven aarde er werd boven gelegd.

Vele goederen die op een eventuele vlucht niet mee konden werden in bakken of kisten in de grond verstopt. Wij hadden twee grote oude houten koffers. Deze werden volgestopt met allerlei huisraad van waarde zoals porseleinen servies, glaswerk, kaders, kledij, enz. Deze werden op het kippenhof ingegraven. De overtollige grond werd opengevoerd en de kippen zorgden voor de verdere camouflage. Onze wagen stond geladen met beddegoed, kledij en huisraad. Dit alles in het vooruitzicht van een eventuele vlucht.

De familie van Cyriel Van Steenkiste, waarmee wij bevriend waren, bewoonden de hoeve "Groot Goed ter Meersch". Met hen was afgesproken dat we in geval van nood daar steeds terecht konden.

Op 20 mei na ons vieruurtje gingen mijn vader en ik naar buiten. Opeens hoorden we een sissend geluid, gevolgd door een harde knal. Dat herhaalde

zich verschillende keren. Wij dachten dat de strijd aan het kanaal was ingezet. Wij liepen vlug naar binnen, gaven mijn moeder en zuster de opdracht alle spullen bijeen te pakken en op de klaarstaande wagen te stappen. Het paard werd door mijn vader voorgespannen en gemend. Ik reed met mijn fiets achter de wagen aan. Op een drafje ging het een paar honderd meter langs de kassei naar Landegem om dan rechts de landweg naar voornoemde hoeve te nemen. Het door ons vermeende artillerievuur bleek afkomstig te zijn van een bombardement door een Duits vliegtuig op de Akker te Nevele.

In de loop van de dag kwamen nog een aantal families onderkomen zoeken op de hoeve. Zij kwamen allemaal uit de Dreef in Vosselare, nu Langemunt. Wij waren er met een dertigtal vluchtelingen.

Vrouwen en kinderen overnachtten in de grote huiskelder, de mannen in de ruime schuilkelder. Mijn zuster die 12 jaar was, had veel schrik en sliep bij mijn vader in de "onderstand".

Ik sliep met Marcel Van Dorpe (15 jaar) op een deken aan de haard, elk langs een zijde van de Leuvense stoof.

Het bleef een paar dagen stil op de hoeve. Wij hoorden wel in oostelijke richting het verre gebulder van kanonnen.

In de nacht van 23 op 24 mei, iets na half een, werden wij opgeschrikt door een hevige natrillende knal. Het huis trilde op zijn grondvesten. Wij doken als de bliksem de kelder in, doch het bleef bij die ene knal. Niemand had enig idee wat het was geweest. Toen we 's morgens in de richting van Vosselaredorp keken zagen we dat de mooie toren van de kerk niet meer te zien was. Later vernamen we dat de aftrekkende Belgische troepen de kerk hadden gedynamiteerd. Zij hadden hun werk zo grondig gedaan dat in een omtrek van 100 meter heel wat woningen waren vernield van de neerkomende brokstukken van de toren.

Bij de familie van Prosper Coussement, zoals bij sommige andere, zaten de mensen nog in de kelders. Bijna gestikt door het droge steenstof van het dichtgestorte keldergat konden ze zich met veel moeite bevrijden. De echtgenoten en kinderen zochten onderkomen op de hoeve "Klein goed ter Meersch" bewoond door de familie van Cyriel Van de Velde. Ook de gekwetste Theoduul De Pestel werd er naartoe gebracht. Hij was bevrijd kunnen worden uit de "onderstand" in zijn tuin. Die dag werd op de hoeve een gekwetste, bijna dode, Duitse soldaat binnengebracht. De gevluchte dokter

De kerk van Vosselare gedynamiteerd in de nacht van 23 op 24 mei 1940.

Steyaert en zijn dochter Esther verzorgden hem. Later werd hij samen met De Pestel door een Duitse Rode Kruiswagen naar een kliniek in Gent gevoerd. Over die Duitse soldaat bestaat een afzonderlijk verhaal.

In de vroege voormiddag van 24 mei werd geroepen dat wij naar buiten moesten komen omdat de Duitsers er waren. Een vijftal, nogal vreesaanjagende Duitse soldaten met hun wapen in de aanslag, stonden op het achterhof. Met nogal ruwe stem bevelen zij ons met de handen omhoog tegen de muur van een varkenshok te gaan staan. Ze hielden ons onder schot. Een van hen, blijkbaar de aanvoerder, vroeg of er nog Belgische soldaten in het huis of op de hoeve verscholen zaten en of er wapens waren. Een van de dochters, Germaine, moest met de Duitser mee naar binnen om alle vertrekkende te laten zien. Na een paar minuten kwamen ze terug. Ze bevelen ons binnen te blijven. Zelf trokken ze verder door het hoge koren richting kanaal. Opgelucht trokken we het huis binnen. Alleen voor de meest noodzakelijke behoeften werd nog naar buiten gegaan.

Tegen de avond gingen wij een luchtje happen op het voorhof van de hoeve. Het was relatief stil. Er waren geen Duitsers meer te zien.

Wij wisten niet dat de Duitsers in de Moerstraat hun kanonnen hadden opgesteld. Rond 20 u. hoorden wij enkele harde klappen gevolgd door een sissend geluid. Enkele seconden later hoorden wij ontploffingen in het centrum van Nevele.

Dit herhaalde zich verschillende keren. We zagen de golven van luchtverplaatsing waar de granaten vlogen. Na ieder salvo vloog het steenstof rond de kerk van Nevele hoog in de lucht. Regelmatig bemerkten we grote gaten in de toren maar ondanks alles bleef hij overeind.

Op 25 mei klonk er van in de vroege lawaai van allerhande wapens, afkomstig uit Nevele. Het bleef zo een paar dagen duren. Toen het stil werd besloten we met een achttal mensen op verkenning te gaan naar huis toe. Mijn moeder was ook mee. Naast mij liep de doofstomme Leon Verplaetse. Op een honderdtal meter van de weg naar Landegem nam hij mij bij de arm. Hij wees met zijn linkerhand naar de schoorsteen van zijn woning terwijl hij met zijn rechterhand over de borst wreef. Hij was gelukkig dat zijn huis er nog stond.

Opeens hoorden we een paar lichte knallen en een kort sissend geluid. Op enkele tientallen meters van ons spatte de aarde omhoog. Iedereen viel plat tegen de grond en op bevel van Gaston Waerniers ging het in loopas richting

De kerk van Nevele (oostzijde).

hoeve. We weten niet of er nog Belgische soldaten in Nevele waren maar bijna zeker is dat ze ons voor Duitsers hebben aanzien. Toen het schieten had opgehouden en alles stil bleef, ging mijn vader eerst op verkenning naar huis.

Bij de eerste blik op “De Vos” bleek ons huis niet beschadigd. Toen we echter langs het hekken op het hof kwamen was de vernieling van de bijgebouwen bijna volledig. Het wagenhok, ook “Boltent” genoemd was helemaal vernield en ingestort. Onze hof of koer lag bezaaid met dakpannen en brokken steen. Van ons magazijn waren de muren van de hofzijde weggeschoten. Het glas van de aan het huis palende veranda was kapot en het houten geraamte was eveneens zwaar beschadigd. Langs de straatzijde in de Dreef was een gat geslagen van ongeveer 50 à 60 cm diameter. Dit was veroorzaakt door een niet-ontplofte granaat van 75 mm die er vlakbij lag. Boven in het magazijn langs de straatzijde was een gat geslagen van ongeveer 1 m diameter, veroorzaakt door een blindganger van 155 mm. Op de hooizolder lag nog een granaat van 155 mm. We vonden in totaal 4 niet ontplofte granaten met ingedrukte punt, 2 van 75 mm en 2 van 155 mm. Ondanks de waarschuwingen van mijn moeder deponeerde mijn vader ze bij een paar andere niet afgevuurde granaten die op het kruispunt waren achtergelaten.

Toen mijn vader kort daarop een stuk land ploegde in de Dorpsstraat tegenover onze woning, zag ik hoe plots de ploeg uit de voor sprong. Wij dachten aan een steen en woelden met de handen de grond los. We stelden met verbijstering vast dat het een ongeschonden granaat van kaliber 75 mm was. De scherpe punt van de ploeg had een flinke kras nagelaten op minder dan 2 cm van de ontstekingspen.

Tegenover ons magazijn in de Dreef was de woning van Gaston Waerniers. Hij baatte er samen met zijn echtgenote Madeleine Tuytschaever een café uit. De voorgevel was totaal vernield en de woning onbewoonbaar.

In verhouding tot het grote aantal granaten dat aan het kruispunt “De Vos” was neergekomen, viel de schade nog redelijk mee. Dat “De Vos” was gespaard gebleven, was volgens mijn moeder te danken aan het speciale O.L. Vrouw-beeldje dat daar sedert 1918 in een nis was geplaatst. (Zie A.BOLLAERT, A.JANSSENS, M.MICHIELS, *“In den Vos” te Vosselare*, in *Het Land van Nevele*, jg. XIX (1988), afl. 4, bijlage II, blz. 311-313).

Op het dorp waren bijna alle huizen om en rond de kerk totaal verwoest of zwaar beschadigd.

De mooie kerk was totaal vernield zodat ze helaas niet meer werd wederopgebouwd.

(wordt vervolgd)

Marcel MICHIELS, Vosselare

STEUNENDE LEDEN 1994

Braet André,	Erembodegem
de Bousies Boudewijn,	Hansbeke
De Pauw Wilfried,	Nevele
Duerinck Alfred,	Nevele
Lemey Julien,	Gent
Romain François,	Erembodegem
Strobbe Pierre,	Gent
Van Welden Marijke,	Etikhove
Verhaeghe Hugo,	Merendree

KRONIEK VAN EEN BOUWFAMILIE TER GELEGENHEID VAN 125 JAAR BOUWMATERIALEN VAN MALDEGHEM

Een beetje familiegeschiedenis

Ons verhaal begint in de tweede helft van de 17e eeuw te Lotenhulle waar Jacobus Bafort in 1679 overleed. Zijn zoon Johannes (†Lotenhulle 17.12.1714) huwde in november 1674 met Johanna Verheyen (†Lotenhulle 11.01.1698). Dit gezin telde twee zonen, Jacobus en Joannes, die beiden actief waren in de houtverwerking. We mogen dan ook aannemen dat ze het vak van vader op zoon hadden aangeleerd.

De oudste zoon Jacobus huwde met Margriete De Pauw die op 15 september 1723 te Nevele overleed. In de staat van goed die bij haar overlijden werd opgemaakt had het gezin één zoon, Joannes (°1712-†Lotenhulle 05.06.1729); vader Jacobus verdiende de kost als timmerman.

De tweede zoon, Joannes (°Lotenhulle 21.07.1687) huwde op 12 januari 1712 te Poesele met Petronilla Verdonck en vestigde zich rechtover de toenmalige pastorie in de Beentjesstraat. Uit dit huwelijk werden drie zonen geboren: Joannes (°28.01.1713), Petrus (°26.10.1714) en Philippus (°20.08.1717). Petronilla Verdonck overleed op 30 december 1719. Kort na haar overlijden hertrouwde Joannes met Marie De Vosch.

Joannes Bafort - in de Poeselse kerkrekeningen vaak *d'oude* genoemd - was een veelzijdig man. Hij was leverancier van olie, hout, nagels en stenen; hij was bedrijvig als metsler, schaliedekker en hij repareerde de kerkvloer en bezette en witte de kerk. Van 1733 tot 1738 was hij kerkmeester te Poesele. Hij was eveneens een tijdlang schepen. Nadat hij in 1734 op zijn gronden langs de Bredeweg, halfweg het Kruiske en de Neerschuurbeek, een stenen huis had opgericht, bouwde hij voor zijn woning een kapel ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. Hij schonk ze in 1757 aan de kerk. Hij was de eerste Poeselaar die een *particuliere plaetse* in de kerk kreeg onder het oksaal.

Later zou hij verhuizen naar de Paepestraat, juist achter de kerk, waardoor hij verplicht was een uitweg over het kerkhof af te huren om zijn woning te kunnen bereiken. Hij overleed te Poesele op 31 januari 1764.

Charlotte De Ketelaere.
Schilderij van Jules Van Wanzele omstreeks 1909.
(Foto verzameling Alex van Maldeghem)

Joannes d'oude had drie zonen. Zijn jongste zoon Philippus werd herbergier te Meigem. De tweede zoon Petrus huwde Judoca Van Doorne en stichtte met haar een kroostrijk gezin. Hij was timmerman en steenbakker. Op 14 augustus 1777 verongelukte hij te Merelbeke. Bij zijn overlijden waren nog negen kinderen in leven.

De oudste zoon Joannes of *de jonghe* huwde op 24 oktober 1735 te Poesele met zijn dorpsgenote Francisca Beyaert, geboren omstreeks 1713 en betrok de nieuwgebouwde woning langs de Bredeweg.

Eén van hun kinderen, Emmanuel (°Poesele 17.08.1751) was timmerman en huwde in 1777 met de schrijnwerkersdochter Isabelle Verplaetse. Het jonge gezin trok naar Nevele en kreeg er vier kinderen. Coleta (°Nevele 28.10.1787), huwde met Carolus Augustinus De Coster, vleeshouwer te Nevele. Johannes werd timmerman te Meigem. Francisca huwde met schipper Livinus Bernardus Cobbaert van Lovendegem. Philippe (°27.5.1797), mijn betovergrootvader, huwde op 9 mei 1827 met landbouwster Francisca Boschaert (°21.10.1804) van Nevele.

Philippe woonde met zijn gezin op Kerrebroek op een terrein van 2 ha 48 ca (sectie C, nrs 116, 117, 118, 119, 120, 120e, 120b, 31a, 163, 164), nu eigendom van Frans van Maldeghem-Goethals, Celina van Maldeghem en Noël Huys-Verbauwen. Hij was architect in een periode dat het beroep nog niet was gereguleerd. Zo ontwierp hij o.a. de woning, thans bewoond door mevr. Adhemar Depauw in de Cyriel Buyssestraat 44 te Nevele. Hij baatte een ameldonkfabriekje uit en had ook een schrijnwerkerij. Hij stierf op 9 juli 1853. Zijn vrouw overleed op 13 maart 1882.

Het gezin telde in 1867 vijf kinderen.

August, de oudste was schrijnwerker-bouwkundige en woonde op Kerrebroek. Hij was voogd over zijn minderjarige broers en zusters. Hij bleef ongehuwd en stierf op 25 augustus 1887.

Bruno (°1833-†1917) huwde met Julia Sierens en woonde op Kerrebroek. Hij was broodbakker-winkelier en handelaar in meststoffen. Hij werd eveneens schepen en voorzitter van de kerkraad. Hun dochters Maria Rosalie (°11.03.1871) en Hortense (°05.03.1872) traden in dienst bij de Nevelse onderpastoor René Meulenijzer. Zij volgden hem naar Vurste waar Maria

Huis mevr. Depauw-Lampaert, Cyriel Buyssestraat 44 te Nevele.
(Foto Lieven De Ruyck, Landegem)

Rosalie op 16 september 1922 overleed. Hortense diende de pastoor verder te Hansbeke en bracht haar laatste jaren op Kerrebroek door (†04.01.1952). Bruno's zoon Felix (°1873, †1951) bleef op Kerrebroek en huwde met Maria Christine Vandersijpt (°1873, †1953). Hij werd schepen, stichter en eerste voorzitter van de Melkerij Sint-Mauritius en voorzitter van de Raiffeisenkas te Nevele. Het gezin bleef kinderloos.

Hun derde kind, Frederick, was mijn overgrootvader.

Hun dochter Stefanie (°1840, †1922) trad op 48-jarige leeftijd binnen in het Klein Begijnhof te Gent.

Hun zoon Marcelin, schrijnwerker, huwde met Marie Thérèse De Raeckel en week uit naar Roubaix. Van hem leven nog meerdere afstammelingen in Frankrijk. Een van hen kwam in Australië terecht.

Op 30 december 1867 kochten deze vijf kinderen van Philippe Beaufort (de jongste, Rosalie, was pas overleden) de grond terug langs het Schipdonkkanaal die door de Belgische staat op 2 december 1847 was onteigend om de overtollige grond van de vaart op te storten. Dit is het huidige bedrijfsterrein van Maldeghem langs de vaart, sectie C31 en 31a. Volgens een franstalige akte betaalden ze hiervoor 574,78 fr. + 69 fr. voor de aanwezige beplanting.

Stichting van de zaak

Op 7 oktober 1869 kwam het tot een verdeling van de goederen van de familie Beaufort. Frederick Beaufort kreeg het stuk grond langs het Schipdonkkanaal. Tot dan werd hij in akten vermeld als landbouwer, één keer ook als timmerman. Hij begon onmiddellijk met de bouw van een huis en magazijn. Om een zaak in bouwmaterialen uit te baten was het in die tijd noodzakelijk om aan bevaarbaar water te wonen. We beschouwen 1869 als het stichtingsjaar van de zaak in bouwmaterialen.

Frederick huwde in 1870 met de 33-jarige Carolina Philomena De Ketelaere, meestal Charlotte genoemd. Hij leende toen 6.290 fr. van zijn moeder Francisca Bosschaert en 2.000 fr. van zijn schoonouders Leo De Ketelaere en Sophie De Paepe uit Vosselare. Van dan af aan wordt hij in de akten vermeld als koopman. Het gezin telde 3 kinderen: Alfons (°14.08.1871), Florence (°04.08.1872) en mijn grootmoeder Marie Stefanie (°03.10.1873).

Op Sinterklaasavond 1874 ging Frederick speelgoed halen voor zijn kinderen en bracht bij zijn terugkeer een bezoekje aan zijn buur die op het stuk grond woonde dat nu eigendom is van Armand De Blauwer, Vaart Links 15. Bij het buitengaan liep hij recht het water in en verdronk. Bruno werd voogd over de kinderen. Acht maanden later werd nog een vierde kind geboren, Louise. Zij stierf toen ze 6 jaar was.

Na het overlijden van Frederick, registreerde men er een stock bestaande uit kalk, pannen (rode en blauwe), boomse stenen (klinkaert, paepesteen), scheldestenen, roosterstenen (stekesteen).

Op 13 januari 1877 hertrouwde Charlotte De Ketelaere met de 40-jarige August Van Wanzeele, landbouwer te Nevele. Zij kregen samen nog vier kinderen: Celina (°30.09.1877), Frans (°16.07.1879), Jules (°11.03.1881) en Emiel (°13.05.1886). De zaak in bouwmaterialen groeide ondertussen. Op 28 mei 1899 overleed August Van Wanzeele en Charlotte werd voor de tweede maal weduwe. Nog vele jaren sprak men in de streek van “Bouwmaterialen Van Wanzeele”.

Celina huwde in 1901 met Francis Stevens en vestigde zich in Gentbrugge. De andere kinderen Beaufort-Van Wanzeele bleven langs de vaart wonen en baatten samen met hun moeder Charlotte de zaak uit. Mijn grootmoeder Marie Beaufort hielp wel vaak bij de firma Naessens in Nevele.

Op 27 september 1906 overleed Charlotte De Ketelaere. In april 1907 huwde mijn grootvader Kamiel van Maldeghem, bijna 37 jaar, met Maria Beaufort. Hij was de voorlaatste van zeven kinderen van Bruno van Maldeghem (°1830, †1912) en Maria Theresia Beryngier (°1832, †1900). Zij waren in 1855 getrouwd en baatten een boerderij uit in de Zeistraat te Nevele. Op zeer jeugdige leeftijd was hij een tijdlang vrijwilliger-lesgever geweest tijdens of kort na de schoolstrijd. Mijn grootouders zetten in 1907 zelfstandig de zaak verder. Frans Van Wanzeele ging in Hansbeke de boerderij van het klooster leiden. Jules Van Wanzeele, die in het schildersatelier van Theodoor Janssens werkte als kerk- en kunstschilder, trok in bij zijn zuster in Gentbrugge. In 1912 huwde hij met Maria Vanderginste (°03.08.1883) uit Meigem en vestigde zich te Ninove. Hun oudste zoon Alfons, getrouwd met Elisabeth De Coster, werd leraar plastische kunsten. De andere zoon August, gehuwd met Antoinette Beusaert uit Deinze, heeft als officier alle commandoposten bij

de Rijkswacht doorlopen en werd uiteindelijk gedurende 2,5 jaar (1976-78) opperbevelhebber van het korps met de graad van luitenant-generaal. Hun dochter Celina werd onderwijzeres. Emiel Van Wanzele, de jongste telg van Charlotte De Ketelaere trok naar het klooster in Baarle en overleed in 1910.

Eerste Wereldoorlog

Florence Beaufort bleef nog een korte tijd bij haar ouders wonen en werd dan bejaardenhelpster in het klooster te Baarle. Alfons Beaufort bleef bij ons werken. Hij was gehoorgestoord en had onderricht gevolgd bij de Broeders van Liefde in Gent, een school voor doofstommen. Hij voerde materiaal bij de klanten met paard en kar. Mijn grootvader Kamiel van Maldeghem, kon onmiddellijk na zijn huwelijk materiaal leveren aan zijn zuster Maria te Vosselare voor het bouwen van hun huis en stal. Korte tijd voor de Eerste Wereldoorlog werkte Alouis De Smedt uit de Zeistraat voor het bedrijf als klusjesman, boerenknecht en kalkblusser. Hij werd de langstlevende oudstrijder te Nevele van de Eerste Wereldoorlog. Er kwamen vier kinderen in het gezin van Maldeghem-Beaufort: Margriet (°1908), Alice (°1910), Celina (°1911) en tenslotte mijn vader Frans, geboren op kermisdag 3 juni 1912. Kort daarop werd Maria Beaufort ziek en stierf op 10 augustus 1913. Mijn vader heeft haar nooit gekend. Met de oorlog voor de deur was dit voor grootvader een ware ramp.

In 1915 hertrouwde Kamiel van Maldeghem met de 47-jarige Irma Van Herzele (°Ouwegem, 1.11.1868), dochter van de reeds overleden Johannes Baptiste en Maria Van Hove. Ze kreeg de last op haar van een zwaar gezin in oorlogsomstandigheden. Irma hield zich vooral met het boeregedeelte van het bedrijf bezig. Bouwmaterialen waren het domein van grootvader. Omstreeks 1920 was er uitzonderlijk veel werk. Veel was verwoest in oktober-november 1918. Herhaaldelijk moesten de firma Bettens, mijn oom Henri Vincent uit Vosselare en Gentil Hanssens uit de huidige Gasthuisstraat met zijn ezel bijspringen om bouwmaterialen in Landegem-station af te halen of uit te voeren. Herhaaldelijk kozen we voor de trein als aanvoermiddel. Het zand moest dan, met de schop, eerst van het schip op de trein, dan in Gent-Rabot van de trein op de tram en in Nevele van de tram op de kar naar de stockeerplaats en nadien terug opgeladen en ter plaatse bij de klant geleverd worden. Een lange en zware weg.

Frans van Maldeghem en Alfons Beaufort met paard (rond 1930).
(Foto verzameling Alex van Maldeghem)

In 1923 startten we de verkoop van kolen omwille van de verminderde bouwactiviteit; alle noodherstellingen waren immers gebeurd. De kolen, meestal afkomstig uit Duitsland of Engeland werden langs dezelfde weg aangevoerd. We bouwden een cliënteelnet uit in de Zei- en Blasiusdriesstraat. Tot dan toe haalde men met de steekkar of kruiwagen zijn brandstof af bij de firma's De Ketelaere en Diaz. Eerst voerden we een paar ton bij Jules Van Haezebroeck in de Zeistraat en die zorgde zelf voor de distributie. Na korte tijd hadden we een uitgebreide kolenronde. Vaders oudste zuster, Margriet, in de volksmond een echte "baanvrouw" genoemd, ging de bestellingen noteren die dan later werden uitgevoerd. Tot in de zestiger jaren ging de verkoop goed, maar met de opkomst van mazout als brandstof waren de dagen van de kolenhandel stilaan geteld.

De Boomse stenen kwamen per trein of per boot. De scheldestenen, en dat was het grootste gedeelte, kwamen per schip. Het waren ladingen van 60.000 tot 65.000 stenen, 130 ton ongeveer. In het begin werden er bij het lossen berries gebruikt, 50 steen per berrie. Men loste per dag ongeveer 30.000 stenen met een ploeg van zes man. Later werden kruiwagens gebruikt. Toen slaagde men erin tot 45.000 stenen per dag te lossen, maar wegens de hoge dijken van de vaart had men steeds een extra man nodig om de kruiwagen naar boven te trekken. Dat was een zwaar concurrentienadeel ten opzichte van de firma's aan de Leie. Het laatste schip werd in 1952 gelost. Van dan af werden de stenen per vrachtwagen bij de fabriek afgehaald en meestal rechtstreeks op de bouwwerf geleverd.

Op de zolder lag een beperkte hoeveelheid cement, verpakt in jutezakken. Deze werd regelmatig gekeerd tegen het hard worden. In die tijd werd ook veel kalk gebruikt, maar die moest geblust worden. Een zeer ongezond werk, meestal gedaan door Alfons Beaufort. Boven een laag ruwe kalk goot men enkele emmers water, dan weer kalk en dan weer water en opnieuw kalk. Na een kwartier begon de kalk te zwellen en een dag later moest hij gezeefd worden. Met de schop werd de kalk in de kalkzever geschept en dan weer gedraaid. Kalk en kalkafval moesten opgeschept worden. Bij grote werken gebeurde het blussen ter plaatse op de bouwwerf. Een tweetal maanden vóór de start van de bouwactiviteiten mengde de diender de gebluste kalk met zavel en water en liet die dan liggen, om kalkluizen te vermijden. Bij de start van de werken werd er weer water bijgevoegd en vermengd. In 1937 werd de kalkzever in ons bedrijf niet meer vervangen, de cement had definitief zijn

Frans van Maldeghem en Anna Goethals.
(Foto verzameling Alex van Maldeghem)

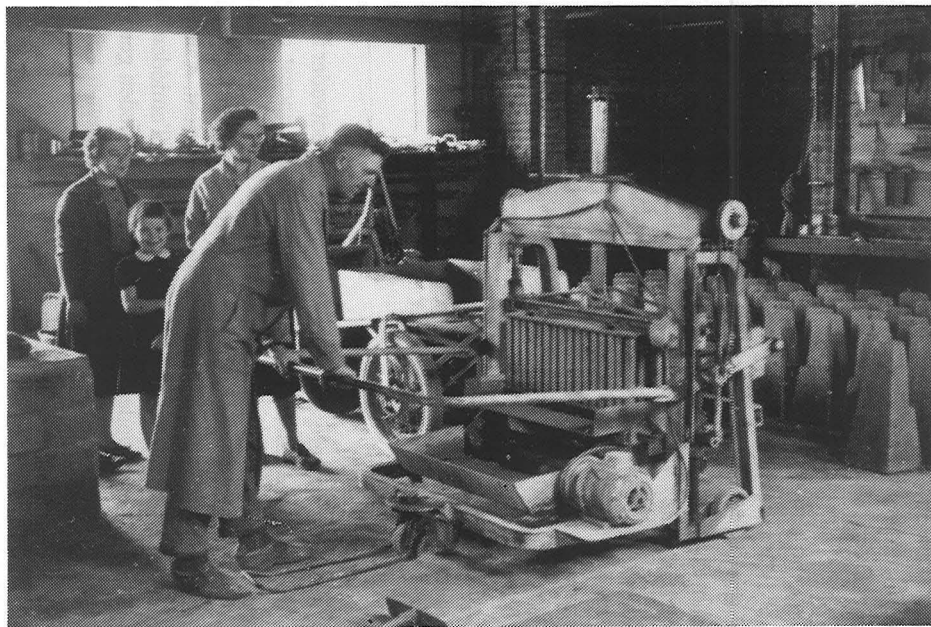
intrede gedaan. Een Brugse firma leverde de cement per boot en vaarde van de ene bouwstofleverancier naar de andere. Men deed de bestellingen per brief of op het wekelijkse rendez-vous van de bouwwereld in het café Damberd te Gent. Bij ons leverde men op zondag na de achturenmis. We konden zo'n 2.500 kg per lading vervoeren. Een tweetal grote reizen (bv. naar Hansbeke of Lotenhulle) en een paar korte ritjes waren het maximum. De weinige vertegenwoordigers, zoals die van SVK te Sint-Niklaas, kwamen per trein en bezochten te voet hun klanten.

Mijn vader ging na een jaar handelsafdeling in het Sint-Hendrikscollege te Deinze (tot 1926) werken in het Hospice Générale te Rijsel (tafel opdienen, bedden maken, schuren en dergelijke). Het was voor hem een heerlijke periode, samen met zijn zuster Alice, die in de vrouwenafdeling werkte. Zo zouden ze hun Frans vervolmaken. Vanaf 1928 hielp mijn vader nonkel Alfons bij de leveringen en vanaf 1930 voerde hij zelf materiaal uit met uitzondering van de periode van zijn legerdienst (1932-33) en de mobilisaties. Het toenemende verkeer - de eerste auto's kwamen er aan - maakten het voor de gehoorgestoorde Alfons moeilijker. De bouwactiviteit verminderde, maar gelukkig bloeide de kolenhandel. Vaders zusters, Margriet, Alice en Celina werkten in die tijd op de boerderij of op de koer bij het verhandelen van stenen en ander materiaal.

Tweede Wereldoorlog

Eind 1937 was er een zware brand in het magazijn. Grootvader Kamiel werd ziek van de doorstane emotie en Frans, mijn vader, moest de zaak zelf beredderen. Er diende onderhandeld te worden met de verzekering en er zeden problemen bij de onteigening wegens de verbreding van het kanaal. Een nieuwe woning en een nieuwe bergplaats werden opgericht. Aannemer Jules Van Oteghem uit Hansbeke voerde de werken uit. Temidden van al die activiteiten werden mijn vader en nagenoeg alle werklieden gemobiliseerd. Met hulp van enkele gepensioneerden werkte de aannemer verder. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog waren de werken beëindigd.

Frans van Maldeghem schreef reeds een artikel over zijn oorlogservaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog, een harde periode. Bij zijn terugkeer wachtte hem, na de vele verwoestingen, een behoorlijke verkoop. Bekend is de storm van 14 november 1942. Vader reed dan, samen met vrachtwagenbe-

Frans van Maldeghem aan de betonsteenmachine.
Op de achtergrond zijn zuster Celina, zijn dochter Angelique en zijn echtgenote Anna Goethals (omstreeks 1958).
(Foto verzameling Alex van Maldeghem)

stuurder Van Horebeke van Drongen naar de pannenfabriek. Hij moest laat in de nacht aanschuiven maar kwam toch geladen met pannen naar huis. Tijdens het verder verloop van de oorlog waren er nog nauwelijks pannen te krijgen wegens brandstofschaarste voor de fabricatie. Cement werd minderwaardig en schaars. De verkoop van bouwmaterialen verminderde. Kolen waren gerantsoeneerd. Armere mensen verbrandden zelfs hun meubels om toch wat verwarming te hebben. We moesten soms vijf ton verdelen onder 200 klanten. Dat is een halve zak per klant en men mocht slechts ingeschreven zijn bij één vaste leverancier. Naar het einde van de oorlog toe kwam de "spriet" wat soelaas brengen. Dat waren onverharde kolen, welke in de Kempen slechts een paar meter onder de grond lagen. Ze brandden zeer vlug en lieten enorm veel stof na.

In 1943 huwde Alice van Maldeghem met Gaston Verbauwen uit de Bosstraat te Nevele, waar het jonge paar zich ook vestigde. Gaston was reeds een paar jaar een regelmatige helper op het bedrijf. Na de oorlog werd hij voor een paar jaar bij ons vervangen door Joos Matthé van Vosselare. Na de dood van haar echtgenoot (1961) vestigde Alice zich op een deel van de vroegere eigendom van de Beauforts op Kerrebroek waar haar dochter Hilda (°06.10.1946), gehuwd met chauffagist Noël Huys nog altijd woont, samen met hun dochters Micheline (°09.07.1975), Caroline (°24.11.1976), Sabine (°10.03.1978), Eveline (°16.06.1981) en Catherine (°06.07.1982). In 1947 trouwde Frans' oudste zuster Margriet met Jozef De Ketelaere, koster-organist te Aalst Sint-Jozef. De echtelieden vestigden zich daar in de Vooruitgangstraat 7. Kamiel van Maldeghem was toen reeds enkele maanden overleden. Zijn echtgenote Irma overleefde hem tot 1957.

Uitbreiding van de zaak

Frans van Maldeghem nam in 1947 de bouwmaterialenzaak over. Kolenhandelaar was hij al sinds 1943 teneinde verplichte tewerkstelling in Duitsland te voorkomen. Op 15 december 1949 huwde hij Anna Goethals (°16.01.1919), dochter van Maurice en de vroeggestorven Irma Muys (1931). Zij waren de laatste generatie molenaars welke sinds mensenheugenis in Bellem langs de Brugse Vaart gevestigd waren. Frans en Anna kregen twee kinderen: Alex (°23.10.1950) en Angelique (°20.05.1954).

In de loop van de vijftiger jaren drongen zware investeringen zich op. Zelfs de in 1953 aangekochte jeep kon de concurrentie tegen de opkomende

Vrachtwagenbestuurder Albert De Graeve, Alex van Maldeghem en Frans van Maldeghem (omstreeks 1975).
(Foto verzameling Alex van Maldeghem)

vrachtwagens niet aan. We besloten het boerenbedrijf op te geven en kochten een vrachtwagen met een laadvermogen van 4 ton. Albert De Graeve, een boerenzoon welke ook het laatste schip had helpen lossen, werd onze chauffeur. Albert voerde onze materialen de streek rond. Toen nog zonder behulp van een kraan.

We startten in 1956 ook een betongieterij. De mortelspecie werd met de schop in de betonmolen aangebracht, in het begin zonder ophaalbak. Platen en betonpalen werden op een gewone steekkar naar buiten gevoerd. Antoine Vandemoortel van Den Akker werd aangeworven om samen met Maurice De Schuyter van Kerrebroek, die al in 1947 was aangeworven, beton te maken. Maurice bleef 29 jaar in dienst aan de betonmolen en aan de triltafel. Hij was ook stoeltjeszetter en later kerkbaljuw in Nevele. Hij werd laureaat van de arbeid en kreeg het ereteken van Sint-Bavo. Na een tijdje verving Roger Goethals uit Vosselare Antoine. Andere werknemers uit die tijd waren: Jules Loontjes uit Meigem, André De Wulf uit Deinze, parttime Maurice Bollaert uit de Vierboomstraat en Cyriel Cornelis uit Lotenhulle.

Gedurende een beperkte tijd fabriceerden we betonsteen. Eerst steen per steen op de triltafel, dan met een steenmachine vijf tegelijk. Op het einde van de zestiger jaren was ook dit systeem verouderd en werd de steenproductie stopgezet.

In het begin hadden we veel leveringen aan de firma Malda. Zij vervoerden onze betonprodukten o.a. naar het Waasland en Frankrijk. De leveringen eindigden met het vertrek van Malda uit Nevele. In latere periodes betonnerden we behoorlijk voor de firma's Van Vynckt en Debaco. We startten ook een samenwerking met August Haelvoet uit Meigem. Frans had August leren kennen in Rijsel. August was specialist in het plaatsen van veldschuren. We leverden de golfplaten en ander bouw materiaal aan hem. Betonpalen, tot zeven meter lengte, werden toen bij ons gegoten. Later werd de productie moderner. We plaatsten o.a. silo's en transportbanden (1963) en er kwam een ophaalbak aan de betonmolen. Ook de verkoop van bouwmaterialen nam toe. Het laadvermogen van de vrachtwagens werd groter. In 1969 kochten we een vrachtwagen met kraan. In 1973 kochten we een heftruck en er werd een nieuwe opslagplaats bijgebouwd. We bouwden citernen tot 6.000 l. en septische putten op een voor die tijd moderne manier. Georges Verheecke uit Meigem, en na het brugpensioen van Cyriel Cornelis ook korte tijd Luc Dhaenens van Den Akker, werkten in onze betongieterij.

In 1977 nam ikzelf, Alex, het bedrijf over. Dat viel samen met het huwelijk van mijn zuster Angelique met architect Walter Haelvoet uit Meigem, zoon van August en Maria De Smul. Het gezin is intussen met twee kinderen aangegroeid: Wendy (°07.09.1978) en Miguel (°20.12.1980). Jong en onervaren als ik op dat ogenblik was, werd de overname een zware last op mijn schouders. Gelukkig kon ik rekenen op de steun van mijn ouders, die me met raad en daad hebben gesteund om deze overgang te verwerken.

Een grote tegenslag was de tragische en veel te vroege dood in 1980 van chauffeur Albert De Graeve. Het toeval heeft gewild dat dit juist samenviel met zijn verermerking als lauraat van de arbeid wegens 25 jaar trouwe dienst in de firma. Hij werd opgevolgd door Michel Haelvoet uit Meigem, die nu reeds 14 jaar met volle inzet het bedrijf en de klanten dient. De productie van betonprodukten kwam stilaan in handen van gespecialiseerde bedrijven die met miljoeneninvesteringen en grote produkties de markt overspoelden. In 1984 besloten we het betonfabriceren te stoppen en meer aandacht te besteden aan de verkoop van bouwmaterialen. De vrijgekomen stockageruimte kwam ons goed van pas. Het assortiment werd groter, het aantal leveranciers en klanten steeds uitgebreider. In plaats van een paar dozijn leveranciers vóór de oorlog zijn er nu 150. De vervoerkapaciteit werd steeds hoger. Er kwam nieuw materieel: een bulldozer in 1980, een aanhangwagen in 1986. De administratie kende een ommekeer door de overschakeling op computer (1988) en andere elektronische hulpmiddelen (vb. telefax). Vader Frans heeft hierbij met zijn lange ondervinding en mensenkennis, aan zijn zijde gesteund door moeder Anna, die met een ondernemende geest en een grote zorgzaamheid die haar kenmerkt, een belangrijke rol in vervuld.

Thans verheugt het ons, samen met mijn enige zus en haar gezin, te mogen ervaren dat onze ouders van een welverdiende rust mogen genieten. We danken hen oprecht en het is onze enige betrachting als minstens tiende generatie ons cliënteel in de bouw verder te mogen dienen. Ikzelf heb de betrachting de vertrouwenszaak "Bouwmaterialen van Maldeghem" verder te mogen leiden en als vierde generatie ons vertrouwd en steeds groeiend cliënteel te kunnen voorzien van een uitgebreid gamma van diverse bouwmaterialen.

Alex VAN MALDEGHEM, Nevele

Geraadpleegde bronnen en literatuur

A.BOLLAERT, *De O.L.Vrouw-kapel in de Beentjesstraat te Poesele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVIII (1987), afl. 3, blz. 161-68.

F.DE POTTER & J.BROECKAERT, *Geschiedenis der Provincie Oost-Vlaanderen, arrondissement Gent, deel 6 (Poesele)*, blz. 24.

Atlas cadastral parcellaire de Belgique (flandre orientale), canton de Nevele, Commune de Nevele.

K.LANCLUS, *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kanton Nevele, deel 12n1*, blz. 189.

A.JANSSENS, *Mensen uit ons heem (V). Architect Georges Speekaert*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 3, blz. 185.

C.GOEMÉ, *Staten van goed van de Baronnie Nevele, V.V.F.-Brugge*, 1981.
A.MARTENS, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke (1793-1993). Bouw en inrichting*. Nevele, 1993, blz. 139.

A.JANSSENS, *Industrieel erfgoed (X): stoommelkerij St.-Mauritius te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XX (1989), afl. 2, blz.91-126.

A.JANSSENS, *Mensen uit ons heem (III). Theodoor Janssens*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 1, blz. 31-50.

L.GELBER, *Volkszang: August Beryngier en Alice Van Maldeghem*, in *Oostvlaamse zanten*, 1989, afl. 2 (Liederen op band opgenomen door A.Janssens).

F.VAN MALDEGHEM, *Oorlogsbelevissen 1914-'18 en 1940*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXII (1991), afl. 4, blz. 269-292.

A.JANSSENS, *Industrieel erfgoed (II): Firma Dias, een kolengroothandel te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVI (1985), afl. 1, blz. 3-16.

A.JANSSENS, *Industrieel erfgoed (V): Scheepslosser, een verdwenen beroep*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVII, afl. 1, blz. 37-49.

Registers van de burgerlijke stand van Nevele.

Parochieregisters van Poesele, Lotenhulle en Nevele.

Ik dank mijn ouders, Frans van Maldeghem en Anna Goethals, alsook mijn tante Celina van Maldeghem voor het bewaren en opzoeken van de nodige gegevens. Ik dank de heer André Bollaert van Poesele voor het geven van bijkomende inlichtingen voor deze kroniek.

D. O. M.

Ik smeek u zijt mij in uwe gebeden
gedachtig. AD ROM. 15.

Zalige Gedachtenis.

VAN

**FREDERICUS-FRANCISCUS
BEAUFORT,**

echtgenoot van

FILOMENA DE KETELAERE,

*overleden te Nevele den 6 Dec. 1874,
in den ouderdom van 57 jaren.*

Waakt, terwijl gij noch dag noch uur
weet. MATTH. 25.

Het is goed voor den mensch het juk
des Heeren van in zijne kindsheid af,
gedragen te hebben. LAM. 5.

Die den Heer vreest zal zich wel be-
vinden in zijn uiterste. ECCL. 1.

O Maria, mijne teedere moeder, gij
weet, het is op U, dat ik na Jesus al
mijn betrouwen gesteld heb. H. LIG.

EENE GEDACHTENIS!

Akt van Geloof, Hoop en Liefde. (7jar.
en 7 maal 40 dag. afl. BENED. XIV.)

R. I. P.

Geest. drukkerij, van J. en H. vander Schelden.

Overlijdensbericht Frederick Beaufort.

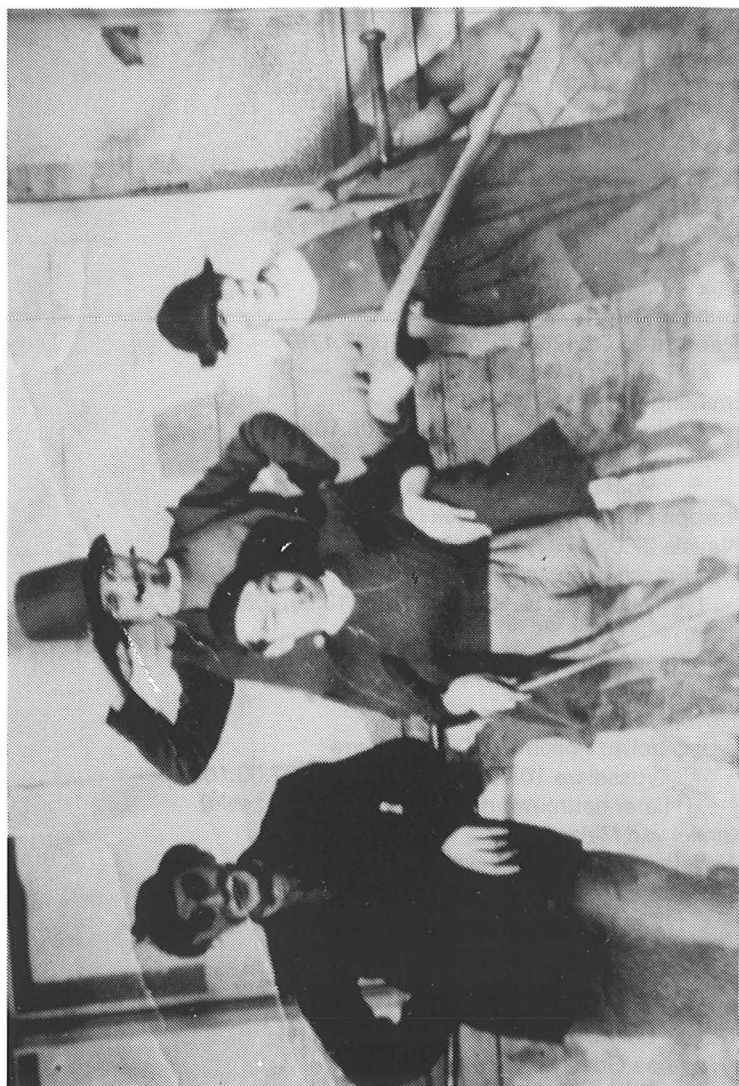
Bijlage: Minstens tien generaties in de bouwnijverheid

Timmerlui

1. Jacobus Bafort
†Lotenhulle 1679
2. Joannes Bafort
†Lotenhulle 17.12.1714
x Johanna Verheyen
3. Joannes Bafort
°Lotenhulle 21.07.1687, †Poesele 31.01.1764
x Petronilla Verdonck
x Marie De Vosch
4. Joannes Bafort
°Poesele 28.01.1713, †Poesele 10.07.1767
x Francisca Beyaert
5. Emmanuel Beaufort
° Poesele 17.08.1751, †Nevele 14.06.1829
x Isabella Verplaetse
° Poesele 1755, †Nevele 11.06.1827
6. Philippe Beaufort, Kerrebroek Nevele
°Nevele 27.05.1797, †Nevele 09.07.1853
x Francisca Bosschaert
°Nevele 21.10.1804, †Nevele 13.03.1882

Bouwstofhandelaars Vaart Links Nevele

7. Frederick Beaufort
°Nevele 1837, †Nevele 06.12.1874
x Carolina Philomena De Ketelaere
°Vosselare 10.05.1842, Vosselare 27.09.1906
(later hertrouwd met August Van Wanseele)
8. Kamiel van Maldeghem
°Nevele 23.10.1870, †Nevele 05.05.1947
x Maria Stefanie Beaufort
°Nevele 23.10.1873, †Nevele 10.08.1913
x Irma Van Herzøele
°Ouwegem 01.11.1868, †Kruishoutem 19.04.1957
9. Frans van Maldeghem
°Nevele 03.06.1912
x Anna Goethals
°Bellem 16.02.1929
10. Alex van Maldeghem
°Nevele 23.10.1950

UIT HET OUDE FOTOALBUM: “Circus” spelen in onze kinderjaren

Het Gentse circus “Minnaert” sloeg in de jaren dertig te Hansbeke zijn tenten op tijdens de grote oktoberkermis. Ook de schoolgaande jeugd genoot van de dolle fratsen van de clowns “Gastonske” en “Titi” en de circusdirecteur “Mijnheer Gustaaf”.

Samen met mijn speelkameraden René Eggerick, René Langeroot en Laurent Lawaisse besloten we de circusnummertjes over te doen.

In het achterste deel van het magazijn van mijn ouders bouwden we met ledige (fruit)kisten een voorhang en een heuse piste. We bestrooiden de ronde met het overgebleven zaagmeel dat we op de verlaten arena bijeenscharrelden.

Nadat we achter de gesloten poort in alle geheimzinnigheid geoefend hadden, gaven we voor de schooljeugd een circusvertoning op een zondagnamiddag na de vespers. Een entreekaartje kostte 25 centiem, de prijs van één bolletje roomijs met hoorntje.

Laurent Lawaisse trad op als “Mijnheer Gustaaf” en bracht tussendoor wat accordeonmuziek op zijn trekharmonika die hij van Sinterklaas gekregen had. René Eggerick speelde de clown “Titi”, ik de clown “Gastonske”. René Langeroot deed de klusjes. Alle vier samen voerden we enkele acrobatische toeren uit en iemand bengelde aan een trapeze. Mijn hond “Neddy” toonde een serie aangeleerde kunstjes.

Geschminkt met stijf sel en houtskool, en verkleed in een afgedragen pluim, poseerden we in 1937 op ons voorhof, leunend tegen de paardestang aan de zuidgevel van de afspanning. O zoete kindertijd!

Van links naar rechts:

René Eggerick, René Langeroot, Albert Martens.

Zittend op de paardestang: Laurent Lawaisse.

A.M.

(Originele foto bij Laurent Lawaisse. Met dank, Laurent).

HERBERGEN EN JENEVERKROEGEN TE HANSBEKE, ANNO 1779

Op 21 juli 1779 vaardigde keizerin Maria-Theresia een nieuwe verordening uit betreffende het houden van *herbergen ende brandewijnhuysen*.

Volgens artikel 2 van deze ordonnantie werden baljuw en wethouders van iedere *prochie* bevolen een lijst op te stellen *van alle de herbergen, aubergiën ende brandewijnhuysen*, met opgave van de namen van de uitbaters, de uithangborden en de ligging. Ook over het oprichten van de drankhuizen moesten gegevens medegedeeld worden.

Deze *lijsten ofte declaraties* van 18e-eeuwse herbergen en jeneverkroegen prikkelen uiteraard de nieuwsgierigheid van heemkundigen. De geschiedschrijvers F. De Potter en J. Broeckaert citeerden gretig deze herbergnamen in hun kronieken over de Oostvlaamse gemeenten, maar lieten alle andere informatie achterwege. J. Luyssaert en G. Schaeck publiceerden de opgemaakte lijsten van Landegem en Merendree *in extenso* (1). Ook A. Janssens vermeldde de herbergen, anno 1779, onder de herbergellingen te Nevele (2).

De *declaratie van alle de herbergen, aubergiën ende brandewijnhuysen bevonden binnen de prochie van Hansbeke*, anno 1779, is eveneens bewaard gebleven (3).

Ze werd opgemaakt door Jacques Steyaert, griffier te Hansbeke, en voorgelegd aan de baljuw, burgemeester en schepenen in vergadering op 14 oktober 1779 (4). Ze werd 's anderendaags overgemaakt aan de heren *bailliu ende mannen van leene vande casteele inde auderburgh van Gendt* met de volgende brief:

Ed(el)ende voorsienige Heeren,

Wij nemen d'eere aen ul(ie)den hier nevens over te senden de lijste van alle de herbergen, aubergiën ende brandewijnhuysen binnen dese prochie te bevinden, achtervolgende ende tot voldoen(ing)e aen het 2e ar(tic)le van haere maj(estei)ts ord(onnan)tie de dato 21en july 1779, met verhop van daer mede aen de selve ordonnantie te hebben volcommen.

*Ondertusschen nemen wij d'eere van te sijn met het uysterste respect,
ed(el)e ende voorsienige Heeren,*

*U(lie)den dienstwillige ende ond(erdani)ge dienaeren bailliu,
b(urgmeeste)re ende s(chepen)en der prochie van hansbeecke
ende thunder ex(e)c(u)tie als greffier
ond(erteeken)t J.Steyaert*

Deze lijst van herbergen en kroegen bevat interessante heemkundige wetenswaardigheden en verdient daarom enige aandacht. Meteen werden, ter aanvulling, uit de parochiale registers van doop, huwelijk en overlijden (5), meerdere genealogische data over de toenmalige bewoners van de drankhuizen verzameld.

HERBERGEN

De lijst vermeldt acht herbergen waaronder twee die reeds sedert enkele jaren niet meer opengehouden werden.

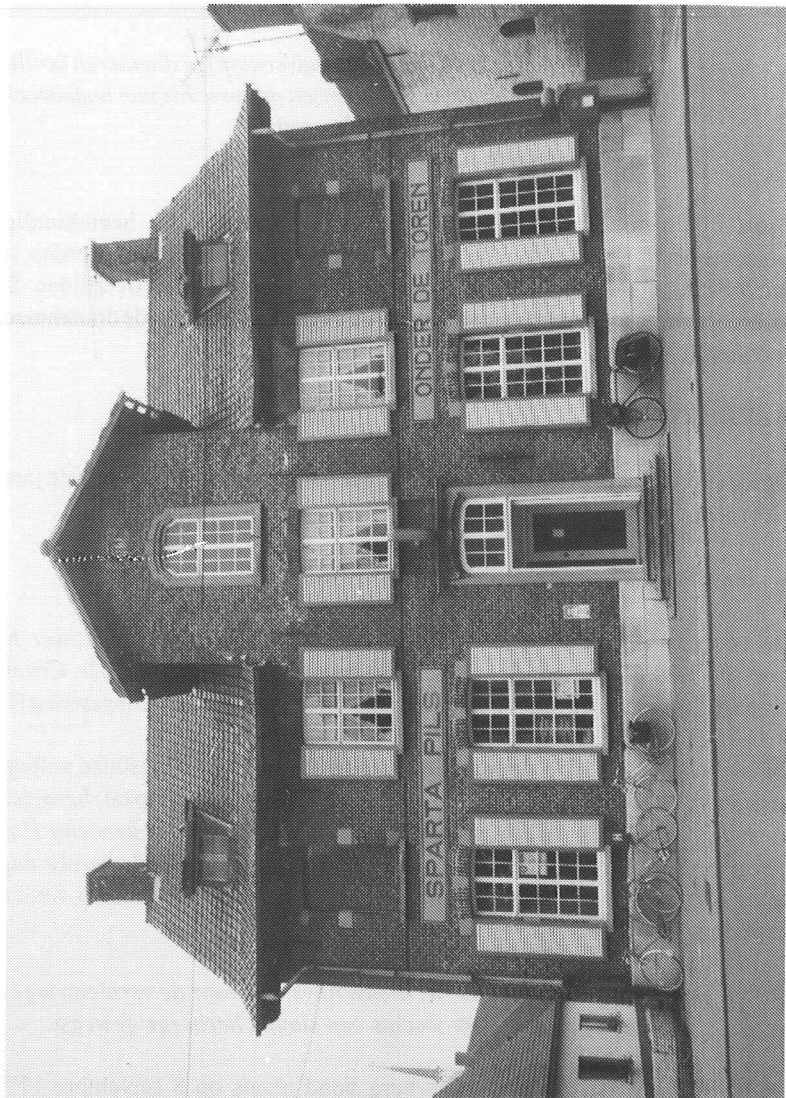
1. De Kroon

De voornaamste herberg te Hansbeke stond *op de plaetse, rechtover het kerkhof, ten oosten van de straete*. Ze droeg als uithangbord *De Croone* tevoren *Den Engel* en was sinds mensenheugenis steeds herberg geweest (6).

De herberg was in 1775 door de heer van de Woestijne d'Hansbeke volledig herbouwd en tot *schepenhuis* gemaakt. Het *pelderijn* (schandpaal) *hetwelcke voor dien tijd placht te sijn ende te staen tot de (h)erberge genaemt Hove gelegen recht over de poorte van het casteelgoet tusschen de kercke ende vaert bij naer in de middel* werd terzelfder tijd aan het nieuwe wethuis geplaatst.

De oude woning *staende achter het nieuw huys* was voor de vernieuwinge in vergelijking met de nieuwbouw slechts *een simpel herberge* geweest.

De heropening van de nieuwe herberg vond plaats op 8 september 1775. Lucas Lampaert schonk er *de eerste dranck*.

Lucas Lampaert werd omstreeks 1701 te Ursel geboren als zoon van Jan en Janneken Verheye. Hij huwde met Maria-Theresia De Schaepmeester, dochter van Frans en Francoise Vander Hulst, geboren circa 1707.

Toen het echtpaar *Den Engel* kwam bewonen, kerstavond 1740, hadden ze reeds vier kinderen:

- Brigitta (°1734),
- Joanna Norberta (°Ursel 1736, †Hansbeke 17.07.1786); ze huwde te Hansbeke op 6 september 1764 met Carel Staes (°Meigem 1727, †Hansbeke 01.12.1782) weduwnaar van Theresia Vanderstraeten die er op 13 mei 1764 overleden was,
- Maria Petronilla (°Ursel 1737); ze trad te Hansbeke op 4 oktober 1775 in het huwelijk met Constant Beels uit Dentergem,
- Pieter Jacob (°Nevele ? 1740, †Hansbeke 27.04.1784); hij trouwde te Hansbeke op 27 juli 1766 met Joanna Theresia Ide (°Hansbeke 10.08.1740, †Hansbeke 05.11.1768) dochter van Bernard Frans en Maria Isabella Debbaut.

Te Hansbeke werden nog vier kinderen geboren die allen voortijdig stierven:

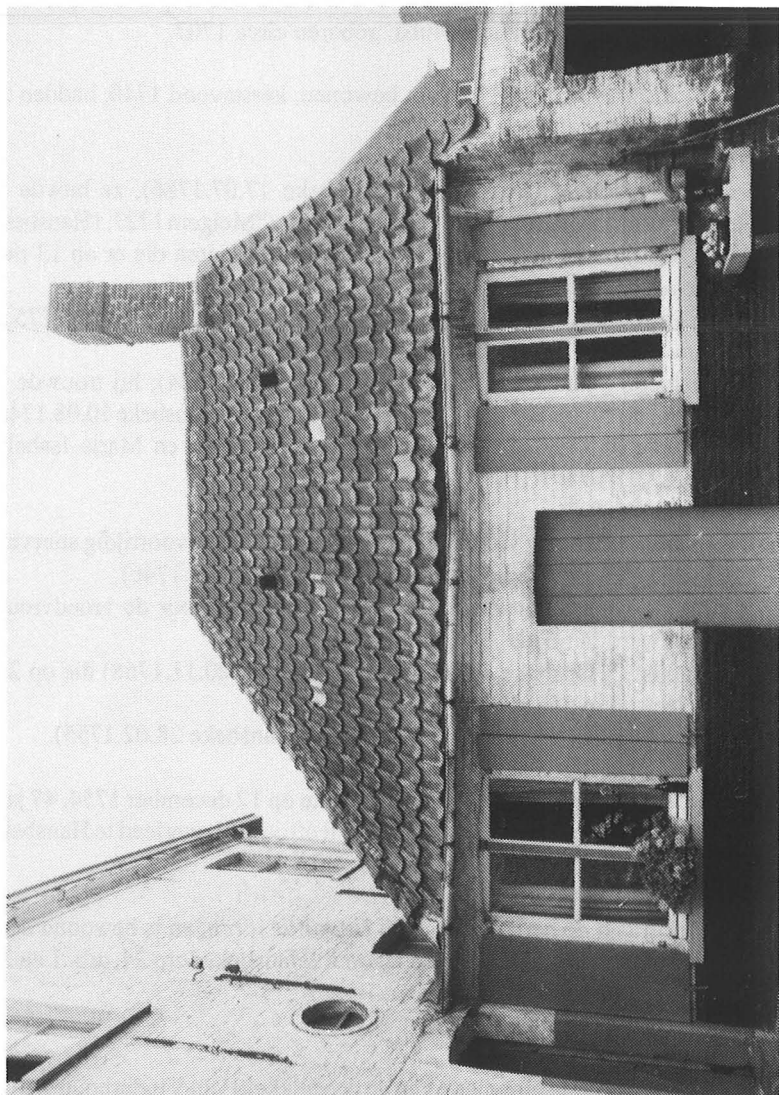
- Catharina (°Hansbeke 21.05.1742, †Hansbeke 06.04.1746),
- Naamloos kind (†Hansbeke 30.09.1744) dat nog door de vroedvrouw gedoopt werd in nood,
- Jan Baptist (°Hansbeke 17.05.1746, †Hansbeke 20.11.1768) die op 21-jarige leeftijd overleed,
- Judocus August (°Hansbeke 31.09.1747, †Hansbeke 28.02.1755).

Theresia De Schaepmeester stierf te Hansbeke op 12 december 1754, 47 jaar oud (7). Lucas Lampaert bereikte een hoge leeftijd. Hij overleed te Hansbeke op 6 oktober 1790, 89 jaar oud.

Momenteel draagt de herberg de naam *Onder de toren*, en is bewoond door Henriette De Buck, weduwe Gerard Dhondt (Hansbekedorp 24, afb. 1 en 2).

2. Het Wapen van Vinderhoute

Op de plaetse, onder de jurisdictie van de heerlijkheid van Vinderhoute, stond nog een gerenommeerde herberg *ten westen van de straete* naast en ten noorden van *het straatjen commende tegen het kerkhof* (8). Ze had voor

uythangbert de waepen van Vinderhaute (nu *Dorpshuis*, Hansbekedorp 17, afb. 3). Ze werd *ontrent 20 jaeren geleden* (lees 1761) *met consent, soo men verstaet, van den heere van Vinderhaute geerigeert* (ériger = oprichten). Vier bewaarde muurankers in de zuidelijke puntgevel van het huis, die het jaartal 1761 vormen, leveren hiervan het onomstotelijke bewijs.

Pieter Van Vynckt (°Hansbeke 13.04.1726), zoon van Jan en Susanna Van Moerbeke, stond er achter de tapkast.

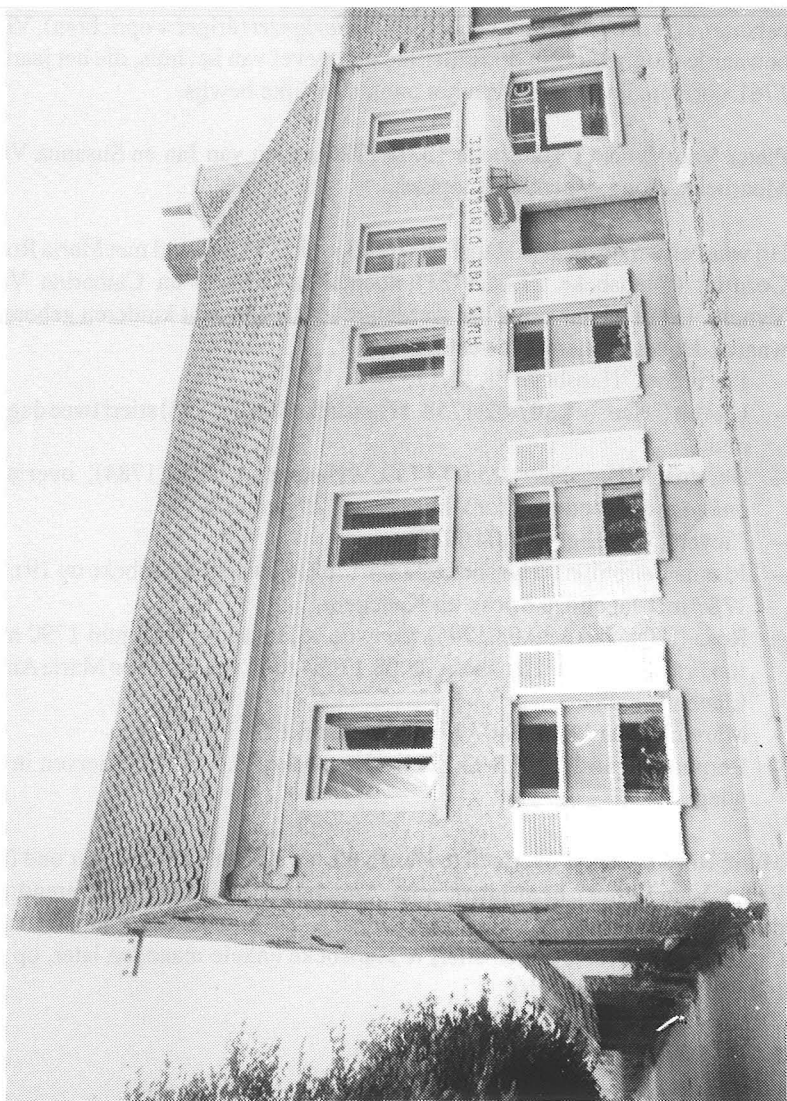
Hij was een eerste maal te Hansbeke op 23 juni 1754 gehuwd met Maria Rosa Cocquyt (°Hansbeke 27.04.1731) dochter van Jacob en Catharina Van Vynckt. Uit dit eerste huwelijk werden te Hansbeke acht kinderen geboren, waaronder een gemengde tweeling:

- Jan Frans (°Hansbeke 08.11.1755),
- Lieven (°Hansbeke 07.02.1758, †Hansbeke 09.02.1758) stierf twee dagen oud,
- Hendrik (°Hansbeke 25.04.1759, †Hansbeke 05.12.1784), overleed *onbedegen* (zonder nakomelingschap), 25 jaar oud,
- Lieven (°Hansbeke 22.04.1762),
- Joanna Petronilla (°Hansbeke 22.04.1762) huwde te Hansbeke op 19 mei 1787 met Jacob De Roose uit Kanegem,
- Rosa (°Hansbeke 30.08.1766) trouwde te Hansbeke op 8 juni 1790 met Jan Frans Provijn (°Hansbeke 05.08.1758) zoon van Pieter en Maria Anna Lievens,
- Marten (°Hansbeke 30.07.1768, †Hansbeke 04.11.1768) en
- Bernard (°Hansbeke 13.03.1771, †Hansbeke 28.03.1771) stierven in de wieg.

Marie Rosa Cocquyt overleed te Hansbeke op 20 mei 1774, 42 jaar oud (9). Pieter Van Vynckt hertrouwde met Angelina De Keyser uit Merendree, dochter van Lieven en Françoise Lippens. Ze baarde een zoon Bernard (°Hansbeke 30.10.1777) en stierf te Hansbeke enkele maanden later, op 13 juli 1778, 31 jaar oud (10).

3. De Pale

Een landelijke herberg bevond zich *op den wijck van Sande* op geringe afstand *van den dorpwegh naer Meerendre ende Landegem, ontrent een quartier*

suytoostwaert van de kerke van Hansbeke. Ze droeg geen uithangbord maar was bekend als de paele ofte het paelken (11). Ze stond ook in het rechtsgebied van de heerlijkheid van Vinderhoute. Over haar ontstaan tastte men in het duister (werd reeds vernoemd medio 17e eeuw).

Ze was sedert kerstavond 1771 bewoond door Jacob De Schuyter (nu Palestraat 5).

4. Sint Hubertus

Op den wijck ofte gehuchte van reybroeck, bet een quartier west van de kerk, jegens den dorpwegh naer Lotenhulle stond sinds mensenheugenis ook een herberg sonder uythangbert, genaemt reybroeck (12).

Met consent van den heere van Hansbeke kreeg ze in 1777 een uithangbord met de naam Sint Huybrecht (onlangs gerenoveerde woning Karmenhoekstraat 1, afb. 4).

Ze was sedert kerstavond 1769 ingeschreven op naam van Pieter Vermeire uit Poesele, zoon van Francies en Livyne De Smet. Hij was op 16 januari 1770 te Hansbeke getrouwd met Joanna Francisca Vanvynckt (°Hansbeke 08.08.1739), dochter van Pieter en Pieternelle De Clerck. Het echtpaar kreeg drie kinderen:

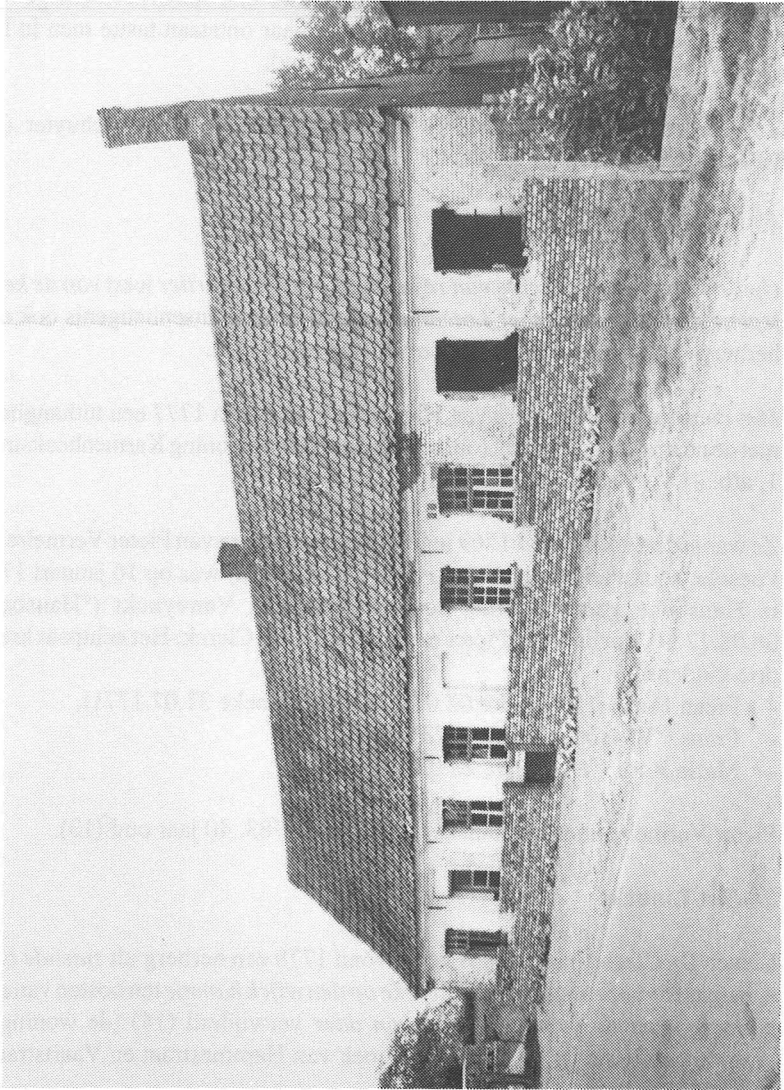
- Pieter Frans (°Hansbeke 02.07.1771, †Hansbeke 31.07.1771),
- Frans (°Hansbeke 25.07.1773),
- Maria Rosa (°Hansbeke 23.02.1775).

Pieter Vermeire stierf te Hansbeke op 8 mei 1783, 40 jaar oud (13).

5. Het Lindeke

Lieven De Clercq baatte sinds kerstavond 1778 een herberg uit *staende beth een quartier noortwaert van de kercke op den wijck hamme* ten oosten van *den pontweg naer de vaert, weynigh van daer* verwijderd (14) (de woning is gesloopt, ze stond op de noordwest-hoek van Hammestraat en Vaartstraat).

Vroeger hield men daar ook een herberg open *genaemt het lindeken* maar sedert *ettelijke jaeren* niet meer. 't*Sedert ontrent drij jaeren* (lees 1775) was

derselve wederom met consent van den heer Baron van Nevel (onder welckers jurisdictie de selve staet) in herberge geerigeert. Ze had voor uythangbert het lindeken met de waepen van Nevel daer op. Aan de baron moest tsijne profijte eene jaerelijcxsche recognitie (bedrag ter erkenning van een recht) betaald worden.

Lieven De Clercq, zoon van Jacques, was afkomstig van Afsnee, zijn vrouw Joanna Petronilla Van Kerrebroeck van Aalter. Te Hansbeke werden twee kinderen geboren:

- Rosa (°Hansbeke 21.08.1779),
- Monica (°Hansbeke 26.03.1781).

6. De Koning van Spanje

Een andere herberg *van immemorialen tijde* bevond zich *oock noortwaert van de kercke, ten poste van de vaert, hebbende voor uythangbert den coninck van spaignen* (15). De wethouders konden echter niet *declaren met wiens permissie deselve opgerecht is*.

Deze herberg (ten oosten van de Pontweg en palend ten noorden aan de *leybaerm* van de vaert, afb. 5) werd sedert 1777 bewoond door de weduwe van Jan Frans Laros (zie verder).

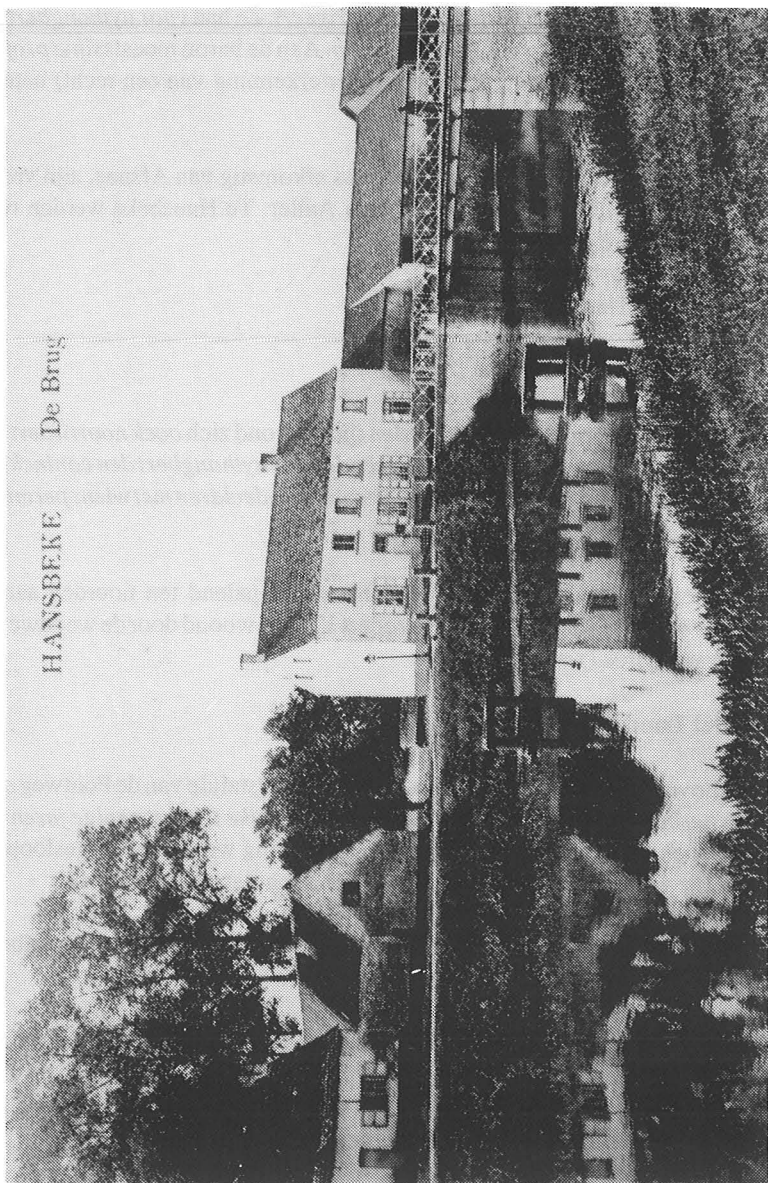
7. Het Land van Nevele

Tegenover de *Koning van Spanje* stond aan de westzijde van de Pontweg *oock eene herberge genaemt het lant van nevel, de welke tsedert eenige jaren niet meer opengehouden* werd (16) (afb. 5, de woning werd in 1939 gesloopt bij de bouw van de brug over het verbrede en rechtgetrokken kanaal).

De herberg was eigendom van de weduwe van Jan Frans Laros, geboren Maria Carolina Millecam fa Jan.

Ze was een eerste maal gehuwd met Geeraert Mattheus (°1706, †Hansbeke 08.04.1747), zoon van Jan, die in 1739 de herberg pachtte van Geert Wijckaert. Een eerste kind Anna Maria werd niet te Hansbeke geboren. Drie andere, die te Hansbeke gedoopt werden, stierven zeer jong:

- Jan Everard (°Hansbeke 26.10.1741, †Hansbeke 09.12.1746),

HANSBEKE De Brug

- Rosa Dorothea (°Hansbeke 24.09.1743, †Hansbeke 20.05.1749) en
- Pieter Jacob (°Hansbeke 29.04.1746, †Hansbeke 28.04.1747).

Anna Maria trad te Hansbeke op 29 april 1765 in het huwelijk met Marten Jan Serweytens uit Lotenhulle.

Geeraert Mattheus overleed te Hansbeke op 8 april 1747, 43 jaar oud. Domien Frans Coddens fs Jan, afkomstig van Zomergem, trouwde met de weduwe te Hansbeke op 28 juni daaropvolgend. Uit dit tweede huwelijk sproten vier kinderen, waaronder een gemengde tweeling. Slechts één kind werd volwassen:

- Jan Bernard (°Hansbeke 18.04.1748, †Hansbeke 03.04.1749),
- Anna Petronella (°Hansbeke 06.01.1750),
- Carolina Judoca (°Hansbeke 14.03.1754, †Hansbeke 23.03.1754) en
- Jan Frans (°Hansbeke 14.03.1752, †Hansbeke 25.03.1754).

Anna Petronella huwde te Hansbeke op 27 mei 1777 met Jan Frans Vander Sickel (°Hansbeke 02.11.1752), zoon van Jacob en Anna Francisca Verstraeten.

Domien Coddens stierf te Hansbeke op 22 maart 1754, 34 jaar oud. Enkele maanden later, te Aalter op 28 juli, trouwde Maria Carolina Millecam een derde maal, met Jan Frans Laros fs Pieter, die te Aalter omstreeks 1732 geboren was. Er kwamen twee kinderen:

- Pieter Frans (°Hansbeke 29.05.1755) (die te Hansbeke op 6 november 1781 huwde met Maria Magdalena Standaert fa Petrus uit Zomergem) en
- Rosa (°Hansbeke 02.03.1758) die in de kerk van het begijnhof St.-Elisabeth te Gent op 9 november 1784 trouwde met Albert Servaes, wonende te Gent St.-Michiels en geboren te Gent St.-Martinus.

Maria Carolina Millecam overleefde ook haar derde man die te Hansbeke op 8 oktober 1773 stierf, 41 jaar oud.

In de oostgevel van de kerk van Hansbeke, ten zuiden van de toren, is de bewaard gebleven grafsteen van de drie echtgenoten ingemetseld. Op deze arduinen grafplaat met oren ontwaart men een zandloper, een doodshoofd met knekels, en een ouroboros, een slang die in haar eigen staart bijt, symbolische voorstellingen van vergankelijkheid, dood en eeuwigheid.

8. Hove

Ook het oude wethuis van de *prochie*, genaamd Hove, *staende ontrent 200*

roeden noortwaert van de kercke (17), een vermaarde herberg behorend tot het foncier van de heerlijkheid van Hansbeke, werd niet meer opengehouden.

Sedert kerstavond 1775 woonde Adriaan De Kneuveld, zoon van Jan en Anna Maria Gansbeke, in het oude *schepenhuis*.

Hij was afkomstig van Zomergem (of Merendree) en een eerste maal gehuwd met Livina Lievens die te Hansbeke twee kinderen baarde:

- Jacob (°Hansbeke 08.12.1767, †Hansbeke 29.01.1768),
- Jan Baptist (°Hansbeke 01.09.1769)

en er overleed op 15 januari 1770, 25 jaar oud.

Adriaan De Kneuveld hertrouwde met Anna Catharina Verplaetse uit Lotenhulle. Ze bracht vier kinderen ter wereld:

- Jan Baptist (°Hansbeke 11.05.1773, †Hansbeke 26.01.1785),
- Anna Catharina (°Hansbeke 05.12.1774, †Hansbeke 19.09.1794),
- Isabella Rosa (°Hansbeke 11.01.1777),
- Maria Carolina (°Hansbeke 23.05.1778)

en stierf te Hansbeke op 17 oktober 1780, 38 jaar oud.

Adriaan De Kneuveld huwde voor de derde maal, met Petronilla Verbauwen. Maar ook zij overleed na een tweetal jaren, te Hansbeke op 30 oktober 1783, 36 jaar oud.

Het oude wethuis is alom bekend als *Het oud gemeentehuis* (Vaartstraat 2, afb. 6).

JENEVERKROEGEN

De lijst vermeldt nog zes *cantynen ofte brandewijnhuysen*.

9. In *eene cantyne ofte geneverhuys, staende nevens het* (nieuw) *wethuys, ten oosten van de plaetse straete, recht over het kerkhof* (18) woonde *Jacobus De Pauw, den welcken ontrent de twee jaeren* (lees: in 1777) *begonst cantyne te hauden*.

Jacob De Pauw, afkomstig van Eeklo, en zijn vrouw Marianna Monaers uit Evergem, kregen te Hansbeke van 1772 tot 1791 elf kinderen. Vijf kinderen,

waaronder een tweeling, stierven zeer jong:

- Coleta (°Hansbeke 07.11.1772, †Hansbeke 09.12.1772), 5 weken oud,
- Joanna Catharina (°Hansbeke 05.11.1772, †Hansbeke 22.06.1775), 20 maanden oud,
- Regina (°Hansbeke 28.01.1776),
- Carolina (°Hansbeke 21.12.1777),
- Catharina (°Hansbeke 27.11.1779),
- Rosa (°Hansbeke 14.07.1782, †Hansbeke 30.07.1782), 3 weken oud,
- Coleta (°Hansbeke 14.07.1782, †Hansbeke 05.08.1782), 4 weken oud,
- Carel Ludovic (°Hansbeke 09.07.1784),
- Coleta Josepha (°Hansbeke 29.09.1786),
- Jan Baptist (°Hansbeke 03.04.1786),
- Rosalia Francisca (°Hansbeke 19.11.1791, †Hansbeke 30.05.1794), 2,5 jaar oud.

10. Een *ander genever ofte brandewijnhuys onder de jurisdictie van Vinderhoute* stond *ten westen van de plaetse straete, ontrent 10 roeden van het kerkhof, seer naer d'herberge* Het Wapen van Vinderhoute. Men werd er bediend door Marten De Vos. Hij overleed te Hansbeke op 5 januari 1784, 56 jaar. Hij was toen weduwnaar van Joanna Van Laere. Zijn broer woonde te Vinkt (19).

Marten De Vos was *ledent ontrent twee jaeren (lees 1777) alsdan wonende onder de jurisdictie van Hansbeke over het debiteren de brandewijnen met cleyne maete ende het laeten saete hauden, door het officie betrokken geworden* (20).

11. Judoca Cornelia Deneve, weduwe van Joannes Van Overwaele, schonk ook brandewijn in haar woning, *staende ten westen jegens het kerkhof* (21). Ze werd te Merendree geboren als dochter van Jan en Jacoba Mullaert.

Joannes Van Overwaele, geboren te Oostakker omstreeks 1729, zoon van Pieter en Joanna Verbrugge, overleed te Hansbeke op 27 januari 1779 en werd er in de kerk begraven (22). Hij was tweemaal gehuwd, een eerste maal met Joanna Van Hyfte (weduwe van Lieven Monnaers) die twee kinderen baarde: Catharina en Pieter Frederik (°1759, †Hansbeke 12.08.1775), een tweede maal met Judoca Deneve. Uit dit tweede huwelijk sproten zes kinderen:

- Andreas (°Evergem 09.12.1766), gehuwd te Hansbeke op 12.05.1795 met Carolina Bijl (°Hansbeke 10.06.1775) dochter van Jan Baptist en Francisca De Schuyter,
- Jan Baptist (°Hansbeke 17.11.1767, †Hansbeke 11.05.1793),
- Ferdinand Frans (°Hansbeke 04.07.1770),
- Carel Benedict (°Hansbeke 28.02.1772),
- Lieven (°Hansbeke 24.10.1773) en
- Joanna Theresia (°Hansbeke 14.03.1776).

12. In 1775 opende het echtpaar Jacob Vesschemoet uit Eke en Joanna Wulpeput uit Lotenhulle een *cantyne ofte geneverhuys, staende op den wyck reybroeck bij d'herberge aldaer*. Ze kregen er, op vijf jaar tijds, vijf kinderen:

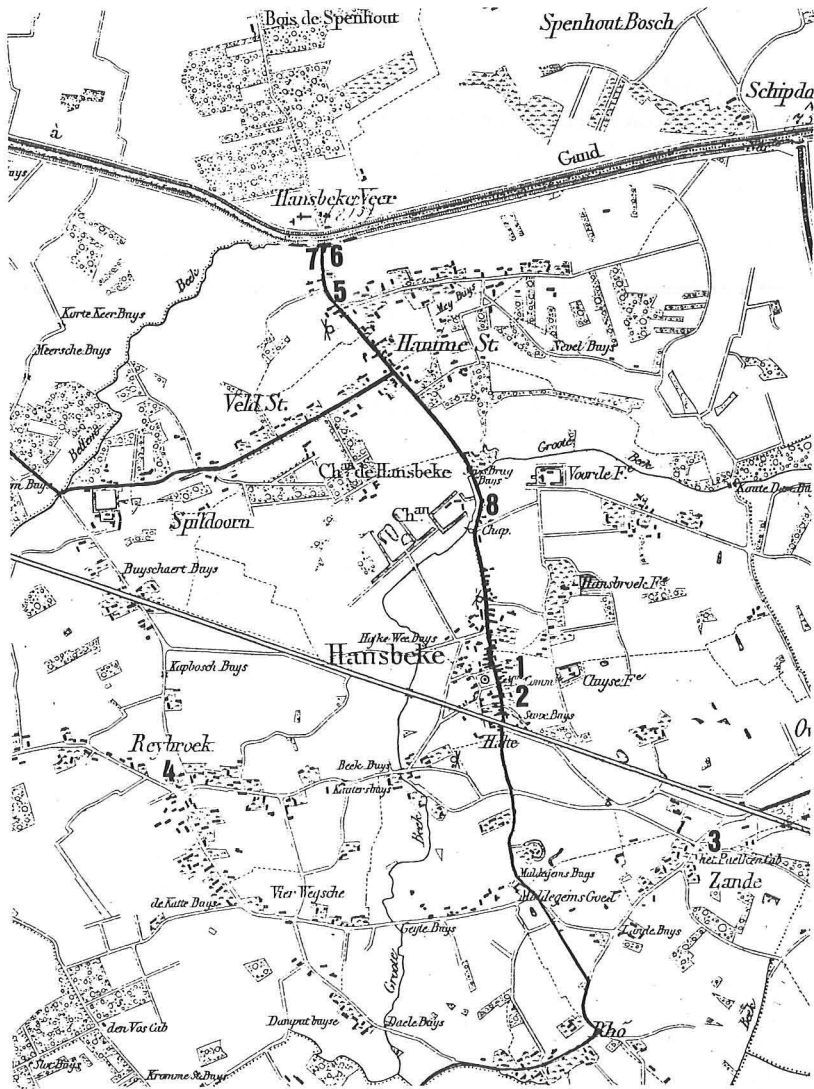
- Joanna Catharina (°Hansbeke 05.04.1775, †Hansbeke 18.10.1776),
- Regina (°Hansbeke 07.04.1776),
- Rosa (°Hansbeke 10.09.1777, †Hansbeke 29.06.1778),
- Jan (°Hansbeke 27.02.1779) en
- Carel (°Hansbeke 24.11.1780).

13. *Ontrent een quartier noortwaert van de kercke, bij den pontwegh naer de vaert* stond een *ander brandewijn ofte geneverhuys bewoont bij Carel Frans De Blicck* uit Bellem, die op 2 juli 1771 te Hansbeke gehuwd was met Anna Cornelia Herpels woonachtig te Hansbeke maar geboren te Lotenhulle. Ze kregen drie kinderen. Twee meisjes stierven enkele maanden na de geboorte, een dochter overleed op 20-jarige leeftijd:

- Maria Jacoba (°Hansbeke 23.06.1773, †Hansbeke 24.09.1773),
- Joanna Catharina (°Hansbeke 11.11.1774, †Hansbeke 04.04.1794) en
- Rosa (°Hansbeke 21.05.1779, †Hansbeke 21.03.1780).

14. Een zesde *brandewijn ofte geneverhuys, staende oock jegens den pontwegh naer de vaert, ontrent een quartier en alf noortwaert van de kerke, bij d'herberge het lindeken* werd bewoond door het echtpaar Joannes Cooreman-Barbara Beuselinck, beiden uit Aalter. Vijf kinderen werden te Hansbeke geboren en gedoopt:

- Pieter (°Hansbeke 28.09.1777),
- Catharina (°Hansbeke 12.05.1779),
- Regina (°Hansbeke 22.02.1782),
- Joos (°Hansbeke 10.03.1786) en
- Maria Petronilla (°Hansbeke 22.02.1788).

De wethouders verklaarden nog dat alle *cantyniers* bovendien winkelier waren. De vele cantines (en vooral deze in de omgeving van de kerk) werden bestempeld *als schaedelijck aen het gemeyn* (het volk). Omdat de kroegbazen ook een winkel openhielden, konden ze des te beter *het volck aenlocken om hunnen genever te debiteren met cleene maete ende saete te laten hauden*.

Hat soude nochtans, onder correctie, convenieren, besloten de wethouders hun declaratie, *dat er binnen dese prochie soo vele cantynen niet en waeren*, en ze bekloegen er zich over dat *den bailliu der prochie ten laste van de gonne woonende op andere jurisdictien geen recht van calaing* (calange = bekeuring) *en can doen*.

ENKELE BESCHOUWINGEN

Ter illustratie worden de drankhuizen uit 1779 met hun volgnummer ingetekend op het kaartje van Vandermaelen (afb. 7).

Op de *plaetse* bevonden zich drie herbergen: *Hove* (het oude wethuis van de heerlijkheid van Hansbeke), *De Kroon* (het nieuwe wethuis), *Het Wapen van Vinderhoute* (schepenhuis van de heerlijkheid van Vinderhoute), en drie jeneverkroegen rondom de kerk. De overige herbergen lagen gespreid over de verschillende gehuchten, meestal met een jeneverkroeg in de onmiddellijke nabijheid. Langs de oude *Brughsche Heirewegh* (vanuit Aalter over Hansbeke naar Merendree en Landegem) stonden de herbergen *Sint-Hubertus* op de wijk Reibroek en *De Pale* op de wijk Zande. *Het Lindeke* bevond zich op de wijk Hamme, langs de Pontweg (weg van het dorp naar de vaart). En aan de vaart nabij de loskaai en het veer stonden nog twee herbergen *De Koning van Spanje* en *Het Land van Nevele*.

Het is opvallend dat de herbergen als het ware planmatig over de gemeente verdeeld waren: op de belangrijke punten (rondom de kerk, aan het veer en aan de loskaai op de vaart) en langs verbindingswegen, waar veel volk kwam of passeerde.

De jeneverkroegen plakten zowaar als parasieten aan de herbergen, waardoor kon mee geprofiteerd worden van de herbergklanten. Vooral de kroegen waren een doorn in het oog van de wethouders.

En wat ook in het oog springt is dat zowel de herbergiers als de kroegbazen, een paar uitgezonderd, oorspronkelijk geen ingezetenen waren maar personen uit omliggende gemeenten die (meestal na hun huwelijk) te Hansbeke een herberg of winkel kwamen betrekken om er aan de kost te komen. Misschien hield dit verband met het feit dat verschillende drankhuizen niet onder het rechtsgebied van de heerlijkheid van Hansbeke ressorteerden, maar opgericht waren in enclaves onder de jurisdictie van andere heerlijkheden (Vinderhoute, Land van Nevele).

Albert MARTENS, Gent

- (1) J.LUYSSAERT, G.SCHAECK, *Herbergen in het Land van Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. VII (1976), afl. 2, blz. 66-81.
De verordening van 21.07.1779 werd in deze bijdrage integraal als bijlage opgenomen.
- (2) A.JANSSENS, *Van herbergen, herbergiers en tappers te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXIII (1992), afl. 2, blz. 142-162, en afl. 3, blz. 202-220.
- (3) Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, bundel 8.
- (4) De wethouders in 1779 waren: Frans Braet (baljuw), Geeraert Standaert (burgemeester), Pieter Standaert, Carel Vander Venet, Nicolaes Mynsberghe, Judocus Wille, Jan Frans De Sutter, Pieter Frans Vander Plaetsen (Leerne), schepenen.
- (5) Documentatiecentrum V.V.F.-Melle, (gefotokopieerde) parochieregisters Hansbeke (1624-1795).
- (6) RAG, fds Kaarten en Plans, nr. 2311, Ie beloop: Kercke en Voorde nr. 32.
- (7) RAG, fds Ursel, bd 258, staat van goed van 24.11.1755.
- (8) RAG, fds Kaarten en Plans, nr. 2311, Ie beloop: Kercke en Voorde nr. 216.
- (9) RAG, fds Hansbeke, bd 84, staat van goed van 09.11.1774.
- (10) RAG, fds Hansbeke, bd 85, staat van goed van 16.12.1778.
- (11) RAG, fds Kaarten en Plans, nr. 2311, IIe beloop: Ro en Sande nr. 36.
- (12) Ibidem, IIIe beloop: Reybrouck en Kippendonck nr. 97.
- (13) RAG, fds Hansbeke, bd 86, staat van goed van 22.12.1783.
- (14) RAG, fds Kaarten en Plans, nr. 2311, IVe beloop: Velde en Ham nr. 107.
- (15) Ibidem, nr. 103.
- (16) Ibidem, nr. 102.
- (17) Ibidem, Ie beloop: Kercke en Voorde, nr. 1.
- (18) Ibidem, nr. 34.
- (19) RAG, fds Hansbeke, bd 86, staat van goed zonder datum.
- (20) A.MARTENS, *Sprokkelingen: een verboden jeneverhuis*, in *Het Land van Nevele*, jg. III (1972), afl. 3, blz. 38.

- (21) RAG, fds Kaarten en Plans, nr. 2311, le beloop: Kercke en Voorde nr. 219.
- (22) RAG, fds Hansbeke, bd 86, staat van goed van 06.12.1786.
- (23) Herkomst van de opgenomen foto's:
Bestuur voor Monumenten en Landschappen, Buitendienst Oost-Vlaanderen Gent: nr. 6.
Heemkring Het Land van Nevele: nrs. 1-4.
Julien De Baets, Hansbeke: nr. 5.
Lieven De Ruyck, Landegem: nr. 7.

50 JAAR GELEDEN
FRAGMENT UIT DE MEMOIRES VAN
ADHEMAR MESTDACH,
HOOFDONDERWIJZER TE POESELE

Vlucht naar Ruiselede

Gisteren bij valavond kwamen we aan bij nonkel René Rutsaert. Zijn omwalde hofstede, de *Moortelwalle* genoemd, lag nabij de herberg *De Geite*. De hoeve, hoewel slechts op twee kilometer van de kerk van Poeke, lag op het grondgebied van Ruiselede.

Voordien hadden we drie verschrikkelijke dagen meegemaakt. Op zaterdag, zondag en maandag 25, 26 en 27 mei 1940, drie dagen en nachten lang, zaten we samen met enkele geburen vastgekleuisterd in de overvolle schuilkelder van het schoolhuis van Poesele.

Wij hadden in uiterste spanning meegemaakt hoe de Duitsers tot op 300 meter van de kerk van Poesele genaderd waren. We hadden de beschietingen en de 9 obusinslagen hier bij het schoolhuis in de Beentjesstraat gehoord. De Belgische soldaten waren allemaal weggevlucht en de Duitsers waren vanuit Meigem in het zuiden tot aan de Poekebeek geraakt.

Na de hevige kannonades waren we murw, radeloos en tot alles in staat. We hadden veel gebeden, water en bloed gezweet. Tenslotte hadden we toch de moed gevonden onze schuilplaats te verlaten. Onze vader, Pieter Mestdach, was als eerste naar Ruiselede weggereden. Mijn broer Albert, ik en mijn moeder waren hem een tijdje later gevolgd. We hadden de kortste weg door Lotenhulledorp gekozen om Vinkt, waar zo vreselijk geschoten was en waar zoveel doden en gewonden gevallen waren, zoveel mogelijk te vermijden. Wij sliepen in de zeer diepe aardappelkelder van mijn oom. De grootste helden (!!) sliepen in de holte van de schuilplaats en ik lag bij de deur. Na een lange, diepe slaap werden we 's morgens wakker in ons nieuwe vluchtoord. De zon stond al hoog aan de hemel en de hoeve lag er in tegenstelling met de avond tevoren zeer rustig bij.

Vader vertrok 's morgens alweer in zijn eentje naar Poesele. Hij was als eerste weggevlucht en keerde als eerste terug naar huis. Een uur later moesten mijn broer en ik ons klaarmaken om naar Poesele terug te keren.

Op het ogenblik waarop we zouden vertrekken, kwam nonkel René uit de koestal met een melkemmer in de hand en zei: *“Ik hoor van de knecht dat de koning zich heeft overgegeven. De oorlog is gedaan!”*.

Het eerste ogenblik was ik niet al te gelukkig met dit blijde nieuws. Hitler en zijn trawanten wonnen, daar walgde ik van.

Terugkeer naar Poesele

Wij vertrokken dus vanuit de hoeve te Ruiselede huiswaarts. Zo'n rust en kalmte heb ik in heel mijn leven niet meer meegemaakt. Wat een tegenstelling met gisteren, toen heel Vinkt en omgeving schudde en beefde tijdens de Slag bij het Schipdonkkanaal. Voor het eerst sinds het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940 scheen de natuur te herleven. Nu dronken we weer een nieuwe, blijde lente!

Tussen de wijk *De Geite* en Poekedorp fietsten we als het ware door een niemandsland. Eerst kwamen we in de dorpskom van Poeke. Daar was geen kat te zien. Iedereen bleef blijkbaar binnen want niemand wist wat er nu te gebeuren stond. Ook het kasteel van Poeke lag er vredig bij. Er heerste geen angst meer, alleen een vreemde rust. We waren benieuwd waar en wanneer we de Duitse vijand zouden tegenkomen. In mijn leven heb ik zo'n ontmoeting met de vijand in het zogenoemde niemandsland vier keer meegemaakt: in 14-18 en in 40-45 bij het binnenkomen en bij het vertrek van de Duitsers. Op een andere plaats in mijn memoires beschrijf ik die vier zenuwslopende, gevaarlijke oorlogsepisodes.

Ach ja, als je dat als kind of jongeman vier maal in je leven meemaakt, zijn er diepe wonden geslagen die nooit meer genezen. Door de trauma's zijn je ziel en je gemoed zwaar getekend. Nachtmerries genoeg voor een heel leven!

Na drie dagen en nachten in de hel van Poesele te hebben doorgebracht, vonden we het geraadzaam niet langs de gewone weg langs Lotenhulledorp terug te keren. We kozen de meer oostelijke richting langs de Leurbroekdreef en langs de Molenhoek. Misschien konden we langs de binnenwegen de Duitsers beter ontwijken?!

De avond tevoren waren we om veiligheidsredenen en om het brandende Vinkt zo goed mogelijk te ontwijken langs Lotenhulledorp gevlucht. We

Hoewe Moortelwalle op de wijk "De Geite" in Ruiselede.
(Foto Adhemar Mestdach, Poesele)

waren alleen langs de weg want iedereen bleef blijkbaar binnenshuis. We hadden halt gehouden bij onze slachter Ernest Van Ieperen op de Grote Plaats om er water te schooien want we waren uitgedroogd. De Duitsers hadden de dag tevoren onze waterpomp kapotgeschoten zodat we tijdens de beschietingen van de laatste dag in Poesele veel dorst geleden hadden in die overvolle schuilkelder. Ik heb de eerste kan water volledig leeggezopen en mijn broer Albert en mijn moeder Augusta Rutsaert hadden de volgende kan leeggedronken. Vandaar waren we door het schijnbaar uitgestorven Lotenhulle en door Poeke naar Moortelwalle gereden.

Er zat slechts één korte nacht tussen gisteravond en nu.

We trokken de grote weg Aalter-Deinze over. Rechts van ons, op nog geen twee kilometer afstand, lag het slagveld van Vinkt. We vroegen ons af wat er daar gebeurd mocht zijn want de drie voorbije dagen hadden we in Poesele vanuit Vinkt de gruwelijkste geluiden gehoord.

We waren ondertussen langs de Lentakker op 100 meter van de vierweegse van de Molenhoek gekomen. Mijn broer Albert had links en rechts allerlei oorlogstuig gevonden en meegenomen: kogels, hulzen, koperen buizen van anti-tankkanonnetjes en zo meer. Ik was ertegen en raadde hem aan die gevaarlijke spullen te laten liggen. Mijn woorden waren nog niet koud toen we plots vanop enige afstand een Duitse soldaat bemerkten. Albert zag onmiddellijk zijn fout in en vliegensvlug lagen zijn “souvenirs” over de haag. Wat een schok! We kwamen uit het rustige niemandsland en plots stonden we oog in oog met de gehelmde vijand. Tot onze verbazing zag onze bezetter er nogal braaf uit. Het leek een eenvoudige Duitse boerejongen die blijkbaar weinig gehoord had van de fanatieke ideeën van de Führer. Had hij een schop tegen de ene bil van zijn achterste gekregen, hij had de andere kant gepresenteerd. Hij had misschien wel zijn redenen om braaf en bang te zijn want bij een gelijkaardige ontmoeting in Rusland of Frankrijk zou onze vriend misschien neergekogeld zijn.

Wij zetten onze weg voort. Toen we op ongeveer een kilometer van Varizelebrug genaderd waren, konden we de stank van de smeulende, uitgebrande hoeven langs de Beekkant in Meigem ruiken. We vroegen ons af of de hoeve van burgemeester Claeys gespaard gebleven was.

Wanneer we de grens Lotenhulle-Poesele passeerden, voelden we ons al een beetje meer thuis. De angst van de dag tevoren zat nog in ons. We waren hals

De familie van de hoofdonderwijzer Pieter Mestdach (± 1947).
V.l.n.r.: Adhemar, Clara, Pieter, Gerard, Maria Mestdach, Augusta
Rutsaert, Albert en Anna Mestdach.
(Foto Adhemar Mestdach, Poesele)

over kop gevlucht doordat we toen nog in de eerste gevechtszone zaten. Nu waren we benieuwd ons huis, onze tuin en het schoolhuis weer te zien. Al het geweld was voorbij en we achtten ons weer vrij.

Jaren, tientallen jaren hadden we fier en onbekommerd in ons dorpje geleefd! Wie durfde ons een strobreed in de weg te leggen? We hadden hier onze jeugd doorgebracht en school gelopen. We kenden alles en iedereen: de kerk, de liturgie, het orgel, de school en de vele lieve mensen. Hier was onze thuis! We mochten iedereen stout in de ogen kijken.

Maar... op de dorpsplaats van Poesele stond een Duits soldaat ons op te wachten. Dit keer was het geen broekventje. Zijn oversten hadden achter hem postgevat in het huis van Henri Van Nevel. Boven de winkel deur lazen we het opschrift *Schreibstube*. "*Iedereen halt! Niemand fährt naar zijn moeder! Alle naar de verzamelweide!*" gebod hij. Albert en ik keken de soldaat fier en stout in de ogen. Ik probeerde mijn zin door te zetten en riep hem met een weids gebaar toe: "*Daar wonen we...*". Tevergeefs. Hij greep me fors bij de arm en snokte mij terug. "*Smeerlap, potver...*" siste ik tussen mijn tanden, maar er was niets aan te doen. De Teutoon was de sterkste. We moesten ons gewonnen geven. "*Wacht maar, manneke, onze tijd zal nog wel komen!*" dacht ik.

Alle kerkmeubelen waren naar buiten gesleurd: biechtstoelen, tafels, kerkstoelen... Al wat kon verplaatst worden, stond op het grote plankier of tussen de graven voor de kerk. Op de kerkstoelen lagen tientallen Belgische handgranaten. We kregen nauwelijks de tijd om te kijken. Het was van "*Mitkommen!*" Als slaafse honden trokken we mee naar de grote weide van bakker Maurice Deolet waar de vluchtelingen verzameld werden. Met spijt dacht ik eraan dat we toch beter, zoals toen we gevlucht waren, langs kanten en grachten naar huis teruggekeerd waren. Dan waren we geen Duitsers tegen het lijf gelopen. Vader, die een uur voor ons uit Ruiselede naar huis vertrokken was, had het wel zo gedaan. Hij was ondertussen veilig thuis.

We moesten onze armen in de hoogte steken en werden bij onze fiets gefouilleerd. De Duitsers hadden het vooral op valiezen gemunt. Hadden ze ook maar een wapen gevonden, ze zouden zoals in Vinkt hun haat en wraak gekoeld hebben door enkelen van ons overhoop te schieten. De wildste verhalen over Vinkt deden toen de ronde op de weide.

Hoe later het werd, hoe meer vluchtelingen er in Poesele toestroomden. De vele verzamelde mensen wachtten ongerust en bewogen af wat er zou gebeuren. De Duitse bewakers werden talrijker en driester. Af en toe kwam er ook een Poeselaar bij. Albert en ik, die iedereen van ons dorp kenden, zagen hoe verscheidene Poeselse “helden” met een grote bek zich heel gedwee als lammetjes aan deze furie onderwierpen. Plots kwam daar ook Henri Van Nevel aan. Hij was schrijnwerker en baatte de herberg uit rechtover de kerk. De Duitse officieren waren bij hem ingekwartierd en hadden zoals ik al vermeldde een uithangbord met de woorden *Schreibstube* boven zijn toegangsdeur aangebracht. Die had geen grote mond maar hij zou wel fier blijven, dachten we. Inderdaad zijn armen kwamen slechts moeizaam omhoog en zijn blik bleef trots, fier en uitdagend. Toch mocht ook hij zijn huis niet binnen en hij werd brutaal naar ons verzamelkamp geleid. Hij vertelde ons achteraf wat hij in de voorbije dagen gehoord en gezien had.

Bij ons op de weide zat er ook een boer van de Molenhoek van Lotenhulle die aan een eerste Duitse controle ontsnapt was maar later bij de kerkhaag van Poesele gesnapt was. Hij had zich verdedigd met te zeggen dat hij naar Nevele moest om gist te halen om brood te bakken. De Duitsers moesten toch ook eten, zeker? Ze waren echter niet te overhalen en nu zat hij met de andere gevangenen op de weide in Poesele.

We keken naar onze kerk: de zuiderflank was erg beschadigd. Er zaten nog niet-ontpofte anti-tankprojectielen in de muur. Mijn broer en ik vroegen ons af hoe het met het orgel gesteld zou zijn. Onze grootste bekommernis bestond erin of het nog bespeelbaar zou zijn.

Plots kwam een oud koppeltje mensen van meer dan tachtig jaar oud aangesukkeld. We stonden er drie meter vandaan toen een Duitse bewaker hun valiesje opendeed. Ze kwamen uit Mechelen. Wat we toen zagen was ongelooflijk, meer nog, onbegrijpelijk. Tussen de verroeste nagels, oude schroeven, ijzeren voorwerpen en allerhande spullen haalde de Duitse soldaat plots een klein, oud trommelrevolvortje te voorschijn. Het was nog roestiger dan de kromme, verroeste nagels. De Duitser sprong op alsof hij een beurs goudstukken gevonden had. Hij trok zijn revolver uit zijn laars en stelde de twee oudjes tegen de huisgevel van rentenier Leo De Muylt. “*Ziet ge nu wat die Zivilen in het schild voeren!*?” riep hij luid. Nu was het eens zijn beurt. De slachtoffers kermden beiden erbarmelijk: hun angstige, smekende kreten

ging door merg en been. Er werd een overste bijgeroepen terwijl de soldaat zijn wapen nog steeds op de twee ongelukkigen gericht hield. De toegesnelde officier bekeek de situatie rustig. "*Pistole weg!*" beval hij. De Duitse soldaat sprong in de houding, stak zijn moordwapen weer in zijn schoeisel en groette zijn meester. De oudjes werden weggeleid. Enkele minuten later hoorden we een paar gedempte schoten. We zegden tegen elkaar: "*Het is gebeurd. Ze liggen er!*".

Dergelijke taferelen speelden zich meer dan eens af. Er kwamen hoe langer hoe meer vluchtelingen bij. De meesten waren vreemdelingen, sporadisch eens iemand van Poesele.

Opeens kwam ons vader, Pieter Mestdach, toen ere-schoolhoofd van Poesele, aangestapt. Hij was in het gezelschap van een Duitse soldaat die zijn vriend scheen te zijn. "*Allez kom!*" riep hij, "*ik heb u vrijgekocht! Toe haast u*". We wilden eerst zijn geste niet aanvaarden en bij de anderen blijven. "*Wat? Toe rap! En ik die alles gedaan heb om u te verlossen!*" riep vader. We volhardden en weigerden mee te gaan. We waren en zijn nooit profiteurs geweest. Nee, we bleven op de weide zoals de anderen. Maar dan kregen we het lastig met onze medegevangenen. "*Toe, gaat, dwaas. Zo'n kans! Toe! Toe!*" riepen ze.

Ons vader maakte hoe langer hoe meer misbaar: "*Kom af, zeg ik u of anders...! Zie ik zou hier wel kunnen doodvallen!*". Hij werkte ook op de zenuwen van zijn Duitse compagnon, die zich klaarmaakte om ons mee te sleuren. Er heerste toen een heel speciale gespannen stemming. Mijn broer Albert zei: "*We zullen toch moeten meegaan of er gebeurt hier iets*". We gingen toen mee, met diep gebogen hoofd, vernederd, vol schaamte.

Toen we op het dorpsplein aankwamen, zagen we de twee Mechelse oudjes weer. Ze waren dus ongevaarlijk bevonden. We waren er gelukkig om. Vader had ons vrijgekocht in de *Schreibstube*. Hij had er zich als *Lehrer* van het drop voorgesteld. Hij sprak redelijk goed Duits doordat hij tijdens de Eerste Wereldoorlog dagelijks twee *Zeitungen* gelezen had. In die periode had hij trouwens veel contact gehad met Duitsers zelf. Er waren toen ongeveer 250 jonge soldaten gekazerneerd in de gemeentelijke jongensschool van Poesele. Dagelijks moesten ze voorbereidende oefeningen doen in de omgeving van de *Zwijnhaegehoeve* van Lotenhulle. Ze werden er tot *Kanonenfleisch* voorbereid. Vader had vernomen dat wij op de weide vastzaten en was

Het schoolhuis van Poesele met achteraan het enige schoollokaal (ontworpen door E.H. Clarysse).
Daar het schoollokaal verwoest werd, was onderwijzer Adhemar Mestdach verplicht
gedurende vier volle jaren les te geven in het schoolhuis (zie pijl).
(Foto Adhemar Mestdach, Poesele)

onmiddellijk onze vrijspraak gaan bepleiten. De officier had hem gevraagd: "*Haben Sie Wein?*". Voor tien flessen wijn waren we "corrupt" vrijgekocht.

De Duitser leidde ons naar huis. Onderweg zagen we de oorlogsschade in onze straat. Er was geen enkel huis dat niet geleden had onder de obusinslagen. Vader zei: "*Furore Teutonicum!*", verwijzend naar het opschrift dat gegrift staat in de na 1914-18 herstelde universiteitsbibliotheek van Leuven.

Toen we thuis kwamen, wou vader de Duitse begeleider nog een extra fles halen maar hij weigerde formeel. "*Nein! Nein!*". Hij sloeg de hakken tegen elkaar, salueerde met de Hitlergroet en vertrok. Wij vonden het een "echte". Hij was tenminste niet corrupt.

Pas toen we weer thuis waren, zagen we de echte schade! Vijf inslagen in het schoolgebouw, ons kapelletje helemaal vernield, mijn vogels..., mijn bloemen... ons nieuw gebouwd huis rechtover het schoolhuis dat we nog niet bewoonden door drie voltreffers beschadigd...

Maar we leefden nog! God zij dank!

Adhemar MESTDACH, Poesele

LEDENLIJST "HET LAND VAN NEVELE" 1994

Op het eind van 1970, bij de afsluiting van het eerste werkjaar, telde de heemkundige kring 110 leden. Na 25 jaar zijn er 37 personen van die 110 nog steeds lid (hun naam is in de hiernavolgende lijst cursief gedrukt)

Op 17.10.1994 telden wij 404 leden!

AALTER (9)

Boghaert Jo, Boone Kathleen, De Ke Andre, *DE MUER WALTER*, Documentatiecentrum Aalter, Rutsaert Arthur, *STOCKMAN LUC*, Thys Maurice, Verstraete Eddy

AARSELE (1)

Vermandel S.

ANTWERPEN (2)

De Keyser Ewald, Everaert Gerard

ARDOOIE (1)

Ameye - Callewaert

BACHTE-MARIA-LEERNE (3)

De Groote Stefaan, De Vogelaere Zeno, T'Kint De Roodenbeke

BEERNEM (1)

Van Wonterghem Etienne

BELLEM (1)

De Reuck Dirk

BOECHOUT (1)

Verbiest Eudore

BRASSCHAAT (1)

VANBRUSSEL G.

BRUGGE (5)

De Backer Roger, De Decker Ronald, Ronse - De Craene H., Speekaert Anne-Marie, E.H. Vandenheuvel Jozef

BRUSSEL (2)

Cocquyt Prosper Wed., Gemeentekrediet Van Belgie

ZWITSERLAND (1)

Daneels Axel

DE HAAN (1)

Van Nieuwenburg Philemon

DE PINTE (1)

Van De Castele E.

DEINZE (25)

Agneesens Arthur Wed., Bauters Robert, Bouvijn Etienne, Cocquyt Raymond, De Boever Antoine, De Clercq Magda, De Cock Daniel, De Groote Adrien, De Meyere Lutgard, De Milt Robert, Denewet Marie-Louise, De Ruyck Jacques, De Smet Gentil, De Vos - De Keere, De Wever R., Lootens Jos, Lootens Werner, *MOERMAN JAN*, Naessens Georges, Rooze - Herteleer, Van Hoe Denise, Van Beversluys Germain, Van Laere Prudent, Van Lerberge Martine, Van Luchene Geert

DENTERGEM (1)

Van Nevel Agnes

DESTELBERGEN (1)

Cambier Jacques

DEURLE (3)

Goeminne Norbert, Maes Roger, Van Langenhove Jean-Pierre

DRONGEN (18)

Coppens Vander Vennet, De Clercq Andre, De Keyser Gratien, De Schrijver Armand, De Zutter Renaat, *FRIANT LEON*, Huys Paul, Joos Willy, Martens Gerard, Mestdagh Willy, Nuttynck Donald, Saver Hendrik, Tack Annie,

Tuytschaever Valere, Van Braeckel Lucien, Van Ghyzegem Roger, Van Meenen Roger, Verbeke Firmin

EKLO (1)

Claeys Robert

EREMBODEGEM (2)

Braet André, Francois Romain

ETIKHOVE (1)

Van Welden Marijke

GAVERE (1)

Capoen Jan

GENT (18)

Debbaut R., Mgr. De Kesel, De Ruyck Regina, De Vlieger Maurice, *DIERICK - DE BOEVER G.*, Lemey Julien, Lootens Stefaan, Maes David, *MARTENS ALBERT*, Meyskens Yolande, Mortier G., Saelens Rachel, Strobbe Pierre, *TAELDEMAN JOHAN*, Tuytschaever R., Van Hecke M.T., Vervondel Lucien, Waelput Gilbert

GENTBRUGGE (2)

De Smet Walter, Snauwaert Karel

GRAMMENE (1)

Walgraeve - Van Lerberge

HANDZAME (1)

Vlaams Centrum voor Genealogie & Heraldiek

HANSBEKE (38)

Binge Luk, Bockaert Robert, Cannoot Marcel, Christiaens Werner, De Baets Julien, *GRAAF DE BOUSSIES-BORLUUT*, De Clercq Wim, E.H. De Cock Marcel, De Cocker Camiel, De Groeve - Lanclus, De Roo Julien, *DHAENENS WALTER*, Geirnaert Joseph, Gemeentelijke Bibliotheek, Gesubs. Vrije Gemengde School, Langeroot F, Langeroot R., *LEENKNECHT ROBERT*, Mathieu Rigobert, *MEGANCK DYONISIA*, Michiels Veronique, Mortier P.,

QUINTIJJN WILLY, Soens Roger, Van Den Berghe Renier, Van Den Kerckhove Dany, Van Der Vennet Guido, *VAN DE SOMPEL A.*, Van De Velde Peter, Van Dorpe Dirk, Van Heirzeele Noel, Van Parijs Denise, Van Parijs Laurent, Van Wassenhove R., Verledens Eric, Vermersch Huub, Verstraete Noel, Walgraeve Raf

IMPE (1)

Rutsaert Luc

KNESSELARE (2)

Arnaut Jozef, *RIJSERHOVE A.*

KOEKELARE (1)

Delaey Remi

KRUISSHOUTEM (1)

Lootens Marcel

LAARNE (1)

Castellum

LANDEGEM (33)

Bancaert - De Keyser, Bogaert Gerard, Claeys Roger, De Beul Godelieve, De Gheest Antoine, De Groote Albert, *DE MEYER HILAIRE Wed.*, *DE PAEPE ANDRE*, De Paepe Roland, *DE PAUW A.*, De Ruyck Lieven, De Vleeschouwer - Vermeire, De Vreese Alain, Heynssens Dirk, *HEYNSSENS GILBERT*, Heynssens Margareta, Heynssens Robert, Meganck Karel, Minjauw G, Mouton Kris, Pynaert - Bancaert, *ROS VALEER*, *SCHAECK GUIDO*, Stevens Andre, *THOFT ELIE*, Uyttenhove Walter, *VAN DE VELDE JOS*, *VAN DE WALLE RENE*, Van Kerrebroeck - De Neve, Van Parijs Willy, *VAN SEVEREN MARCEL*, Van Severen Raf, *VAN SPEYBROECK ANTOINE*

LEDEBERG (1)

Dhondt Roland

LOTENHULLE (20)

Buyse Jozef, Carl Frans, De Boever Gerard, De Craene L., De Keyser Norbert, Delarue Paula, De Meyer A., De Muer Marleen, De Ryckere Ovide,

Gevaert Marc, Lannoo Marnic, Robijt Stefaan, Soens Robert, Strobbe Arnold, Van De Moortel Maurits, Van Der Bauwheede M., Van Overbeke Jozef, Van Renterghem Albert, Verleysen Elie, Wauters Henk

LOVENDEGEM (4)

Coppens Romain, Hubers Jozef (†), Taghon A., Van Den Sande - Boes

MAARKEDAL (1)

Dhont Tom

MALLE (1)

Waelbroeck Aster

MARIAKERKE (5)

De Neve R., Musschoot Anne-Marie, Van Overbeke Henri, Verbrugge Walter, Willemot Olivier

MEIGEM (6)

De Ketelaere Antoon, *NOTTEBAERT R.*, Van Der Eecken Roger, Van De Velde Edmond, Van Nevel Andre, Ysebaert - Succaet

MERELBEKE (2)

De Blaere Robert, Van Yperen A.

MERENDREE (21)

Breyne Gino, Cocquyt Raf, De Dapper Rene, De Groote Koen, De Meyer Eric, De Vleeschauwer Marie Th., Dhont Lucien, Luttens R., *LUYSSAERT JAN*, Martens Julien, Neerman Ferdinand, Oppeel Johan, Pauwels Adeline, Pollaris Wim, Rogiers Piet, *SCHERPEREEL J.*, Steyaert Jan, Van Den Bussche Eric, Van Hecke Eric, Verhaeghe Hugo, Verhelst Astere Mevr.

MERKSEM (1)

Verrycken Alice

MOERZEKE (1)

Laget Werner

NAZARETH (1)

De Ruyck Karla

NEVELE (53)

Bonami Maurice, Brysse Rene, Claeys Roger, Claeys Tony, Coddens Robert, Cornelis Daniel, De Clercq Daniel, De Keyzer Noe, De Pauw Wilfried, Dereviere Gustave, De Vogelaere Geert, De Vos Jozef, De Wolf Jan, Dhaenens Daniel, Dhaenens Jozué, Dhoker Paul, *DHOOGEDANIEL*, Dossche Albert, Duerinck Alfred, Gemeenteschool Nevele, Generale Bank, Goedertier Johan, Haelvoet Walter, E.H. Haers, Hoebeke Hubert, Huys Noel, *JANSSENS ANTOINE*, Lips Carlos, Lootens William, Martens Marianne, *MORTIER OMAAR*, Rijksbasisschool Nevele, Scheiris Roland, Schelstraete Jules, Standaert Emilien, Standaert Raf, Steyaert Eric, Van De Castele Patrick, Van Den Bossche Gilbert, Van De Riviere Arsene, Van Goethem Daniel, Van Lerberge Rony, Van Maldegem Alex, Van Parijs Gaston, Van Parijs Willy, Vermaele Luc, Verschraegen Roger, Verstraete Eric, Vervaeke Ilbert, Vitse Marc, Vranken J., *WANNIJN JAN*, Wyckstandt Jules

NEDERLAND (1)

Degussem J.

OOSTAKKER (1)

Martens Octaaf

POEKE (4)

Buysse Irene, Claeys Anna, Galle Esther, Verstraete Maria

POESELE (27)

Afschrift Armand, Afschrift Frank, Blancke Alfons, Blancke Geert, Bollaert Andre, Cocquyt Ivan, De Meester Dirk, De Paepe Carlos, De Raedt Jose, De Waele Marcel, De Wolf August, Lambert Veronique, Lievens Maurice, Lievens Omer, Maes Michel, *MESTDACH A.*, Mortier Willy, Rogge Erve, Van Der Eecken Antoine, Vaneyghen Jos, Van Kerrebroeck Andre, Van Nevel Antoine, Van Nevel Firmin, Van Nevel Willy, Van Tornhout Robert, Van Wouterghem Julien, Verstuylt Stefaan

RUDDERVOORDE (1)

Verheghe G.

RUISELEDE (1)

De Formanoir De La Cazerie

SAINT-GHISLAIN (1)

Dubois Michel

SCHILDE (1)

Hertoge Antoine

SEMMERZAKE (1)

Malfait Jacques

SINT-AMANDSBERG (7)

De Proost Andre, Dhaenens Jules, Dierick Etienne, *HAESERYN R.*, Poelman Roger, *VAN DE CASTEELE JOZEF*, Prof. Van Elslander Antonin

SINT-DENIJS-WESTREM (4)

E.H. Cathoir Adelin, Eylenbosch, Fobe Remi, Van Haelewijck Marcel

SINT-MARTENS-LATEM (2)

VAN DEN ABEELE RAF, Van Der Haeghen Pierre

SINT-MARTENS-LEERNE (7)

De Dapper Morgan, De Molder Maurice, De Weirdt Remy, De Wulf Roger, Dobbelaere Roger, Van Den Berge Dirk, Van Wassenhove F.

SINT-KRUIS-WINKEL (1)

Bonnaerens - De Loof

TIELT (1)

Neyt Luc

VINKT (2)

Claeys Andre, Graveel - Goeteyn

VOSELARE (25)

Blomme Antoon, Boer Abram, Claerhout Julien, Claeys Walter, Claeys - Lavent, De Schietere de Lophem Regine, De Smet Andre, De Winter Michel,

De Witte Jose, Dhoore Rudi, Holsbeke Andre, Restaurant In Den Vos, Kneuvelds Daniel, Lippens Roland, Mannekens Dirk, Martens Ivan, Matteeuws Irene, *MICHIELS MARCEL*, Saelens Daniel, Sergeant Carlos, Van Eenoooghe Freddy, Van Haezebroeck Oscar, Van Oost Jose, Van Paemel Marcel, Van Petegem Lea

VURSTE (1)

De Keyser Solange

WAARSCHOOT (1)

Cardon Willy

WAASMUNSTER (1)

Van Hese Walter

WONDELGEM (1)

Dhaeyere - Colpaert

ZEVENEKEN (1)

Vispoel Albert

ZEVEREN (12)

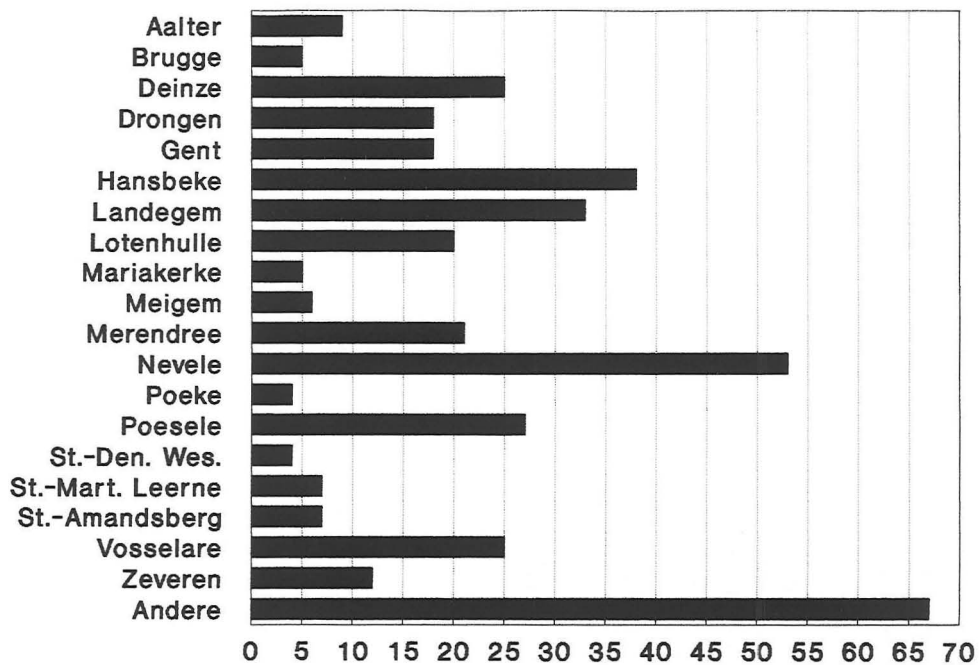
Christiaens Antoine, Cornelis Noe, Konings Marcel, Moreels Lucien, Robbrecht Ronny, Rutsaert - Van Der Vennet, Sap Geert, Van Steenkiste Gilbert, Vergaerde Charles, E.H. Verstraeten Paul, Vertriest Stefaan, Verwiltst Astere

ZINGEM (1)

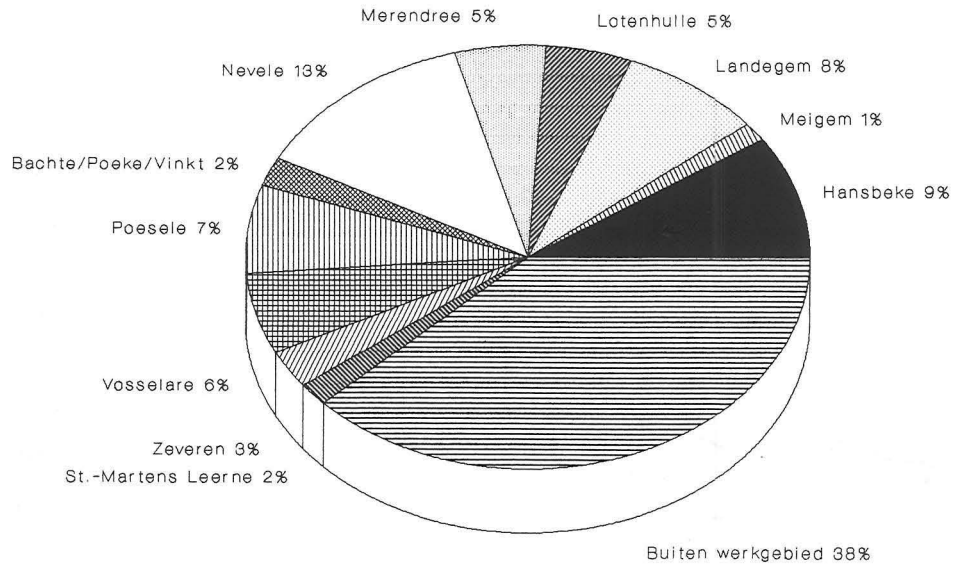
De Groote Laurent

Lieven DE RUYCK, Landegem

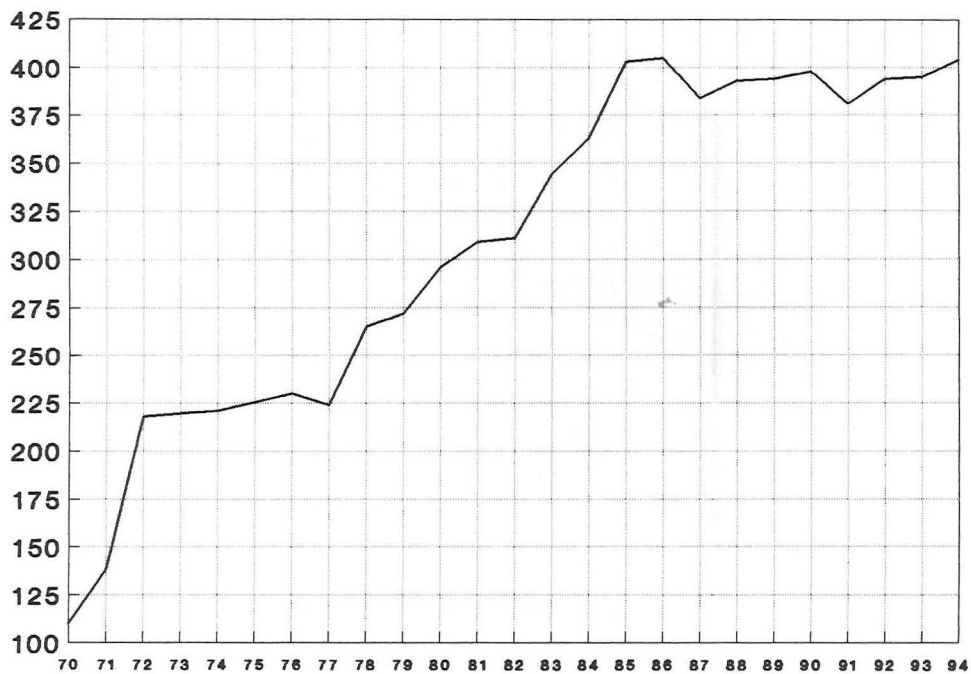
Waar wonen onze leden?

Waar komen onze leden vandaan?

Ledenevolutie 25 jaar “Het Land van Nevele”

VERSLAGEN

Prijs voor geschiedenis toegekend aan leerlingen van de zesde klas.

Net als de vorige jaren heeft de heemkundige kring een bijzondere prijs toegekend aan de best gekwoteerde leerling(e) in het vak geschiedenis van de zesde klas. Deze prijs bestaat uit het boek van ons bestuurslid A. Strobbe "Lotenhulle in woord en beeld. Tussen gisteren en vandaag".

De prijs ging dit jaar naar:

BINGÉ Hillert (Gesub. Vrije Gemengde Basisschool, Hansbeke)

BOUCKAERT Leen (St.-Vincentiuschool, Landegem)

BORGHART Els (Basisschool Rietgaver, Nevele)

CAMPENS Helena (Gesub. Vrije Gem. Lagere en Kleuterschool, Merendree)

DHAENENS Brecht (Gesub. Vrije Gem. Lagere en Kleuterschool, Meigem)

RENWART Delphine (Gesub. Vrije Basisschool, Lotenhulle)

VANASSCHE Bert (Gemeentelijke Lagereschool, Landegem)

VANEENOGHE Angélique (Gesub. Vrije Gem. Lagere en Kleuterschool, Bachte-Maria-Lerne)

VAN PETEGEM Ellen (Gesub. Vrije Gem. Lagere en Kleuterschool, Nevele)

VERSTUYFT John (Gemeentelijke Lagereschool, Nevele)

Wij wensen de laureaten van harte proficiat.

C.D.G.

Zaterdag 9 en zondag 10 juli 1994. Uitreiking van bedevaartvaantjes van de heilige Donatus in de kerk van Poesele.

Op initiatief van onze heemkring werden tijdens het tweede weekend van juli in de Poeselse parochiekerk (nu reeds voor de tiende maal) bedevaartvaantjes uitgereikt van de H. Donatus, patroon tegen donder, bliksem en andere schadelijke natuurelementen. Het Land van Nevele sluit hier aan bij een oud gebruik om bij een bedevaart of speciale gelegenheid (feestdag van de heilige) bedevaartvaantjes uit te delen.

Het nieuwe vaantje (185 mm x 265 mm), met een rechthoek links, is afgedrukt op wit papier. Voor de afbeelding van de heilige op het vaantje werd een foto genomen van het glasraam in het koor van de kerk van Poesele. Donatus staat er op afgebeeld als Romeins soldaat steunend met de linkerhand op zijn schild dat op de grond rust, in de rechterhand houdt hij een bliksemschicht. Op de rugzijde van het vaantje is een rode stempel met het wapenschild van onze heemkring aangebracht.

Op zaterdag werden tijdens de offergang 75 vaantjes uitgereikt, op zondag 45. De totale oplage bedroeg 175 exemplaren. Net zoals de vorige jaren waren enkele gelovigen en verzamelaars van bedevaartvaantjes van ver buiten de gemeentegrenzen (provincie Antwerpen en Brabant) naar Poesele afgezakt om hun kleinood af te halen.

A.B.

Voorzitter

Jan LUYSSAERT
Veldestraat 26
9850 MERENDREE

Ondervoorzitter

Arnold STROBBE
Lokouter 12
9880 LOTENHULLE

Secretaris en bibliothecaris

Lieven DE RUYCK
Heiste 45
9850 LANDEGEM

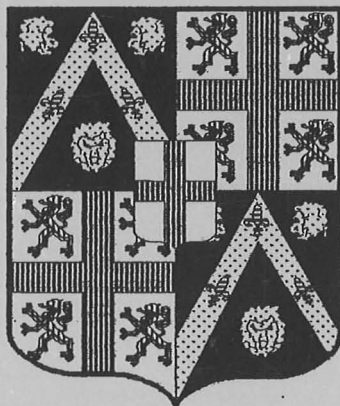
Penningmeester

André BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 POESELE

Bestuursleden

Irène BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Poeke
Wim DE CLERCQ, Rostraat 12, 9850 Hansbeke
Stefaan DE GROOTE, Peperstraat 7, 9800 Bachte-Maria-Leerne
Yvonne DE KEERE, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
Daniël D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
Dirk HEYNSSSENS, Bovenstraat 12, 9850 Landegem
Véronique LAMBERT, Beentjesstraat 28B, 9850 Poesele
Albert MARTENS, Spinmolenplein 263, 9000 Gent-
Marcel MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
Eddy VERSTRAETE, Brugstraat 61/6, 9880 Aalter

HEEMKUNDIGE KRING

“HET LAND VAN NEVELE”